

UNGE AKADEMIKERE OG OPHAVSRET'TEN

I DEN DIGITALE

TIDSALDER -udfordringer og muligheder

Unge akademikere og ophavsretten i den digitale tidsalder

**Et pilotprojekt om hvordan unge akademikere
forholder sig til ophavsretten i cyberspace**

**Bestilt af AC's Udvalg til Beskyttelse af
Videnskabeligt Arbejde (UBVA)**

Undersøgelse og rapport ved Jakob Sudhakar Thommesen

August 2010

Forsideillustration ved Maria Ortmann

Indhold

1. Forord af Erik Jylling og Morten Rosenmeier	4
2. Formål	6
3. Analysens hovedpointer.....	8
3.1. Anvendelse af internettet til tilegnelse af underholdningsfiler	8
3.1.2. It-kundskaber og forbruget af underholdningsfiler	8
3.1.3. Funktionalitet, tilgængelighed og udvalg	8
3.1.4. Etik og norm.....	8
3.2. Anvendelse af internettet til akademisk brug	9
3.2.1. Udveksling af akademiske værker	9
3.2.2. Anvendelsen af internettet i de akademiske miljøer	9
3.2.3. Ulovlige softwareprogrammer	9
4. Dataindsamling og metode.....	10
4.1. Spørgeskemaet	10
4.2. Interview	11
5. Termer.....	13
5.1. Tilegne.....	13
5.2. Download og streaming.....	13
5.3. Underholdningsfiler	13
5.4. Akademiske værker	13
5.5. Lovlig/ulovlig	13
5.6. Torrentsider.....	13
5.7. Peer-to-peer (p2p)	14
5.8. Oversigt over refererede hjemmesider	14
6. Nøglebegreber	16
6.1. Tilgængelighed.....	16
6.2. Funktionalitet.....	16
6.3. Udvalg	16
7. Analyse.....	17
7.1. Spørgeskemaet	17
7.1.2. Vurdering af egen adfærd på internettet	17
7.1.3. Viden om ophavsret	20
7.2. Analyse af interviewene.....	25
7.2.1. Tilegnelsen af underholdningsfiler	26
7.2.1.1. Kategori 1	26
De der fortrinsvis tilegner sig underholdningsfiler lovligt.....	26
7.2.1.2. Kategori 2	28
De der lejlighedsvis tilegner sig underholdningsfiler ulovligt.....	28
7.2.1.2.1. Gruppe A.....	28
7.2.1.2.2. Gruppe B.....	29
7.2.1.3. Kategori 3	31
De der fortrinsvis tilegner sig underholdningsfiler ulovligt	31
7.2.2. De praktiske bevæggrunde og argumentation	31
7.2.2.1. Tilgængelighed, udvalg og funktionalitet	31
7.2.3. De moralske argumenter og ræsonnementer	32
7.2.3.1. Synder og frelser	32
7.2.3.2. Den store, stygge industri.....	33
7.2.3.3. Den grænseløse fremstilling af underholdning.....	35
7.2.3.4. Den usolidariske bruger.....	36
7.3. Sammenfatning.....	37
7.4. De unges forhold til ophavsret i de akademiske miljøer	38
7.4.1. Fotokopiering	39
7.4.2. Anvendelse af internettet til akademisk brug	39
Hvorfor er en note ikke længere nok?	39

7.4.2.1. Tilgængelighed og tillid	41
7.4.3. Ulovlig tilegnelse af software	43
7.4.3.1. En mulig løsning	45
7.5. De unges bud på fremtiden	46
7.6. Sammenfatning	47
8. Perspektivering	49
8.1. Mens vi venter	50
9. Konklusion	51
10. Referencer	53
10.1. Litteratur	53
10.2. Artikler	53
10.3. Hjemmesider	53
11. Appendiks	54
11.1.1. Spørgeskema	54
11.1.2. Udregning af spørgeskemaet	56
11.2. Interviewguide	56
11.3. Research	59

Undersøgelsen er udarbejdet af juniorkonsulent hos AC, Jakob Sudhakar Thommesen.

Følgende personer har været medvirkende til rapportens frembringelse og skal have en stor tak:

- De studerende på DTU takkes for deres svar på spørgeskemaerne.
- De 25 interviewpersoner takkes i særdeleshed for deres ærlighed og for nogle gode, konstruktive interview.
- Dalby Pedersen, Rune Windfeld og Amalia Bonné takkes for at være "forsøgskaniner" i udarbejdelsen af interview og spørgeskemaet.
- Jonas Holst-Jensen fra AC takkes for udarbejdelsen af tabellerne.

1. Forord

Rigtig meget af det materiale, vi omgiver os med – tekster, musik, film, billeder, grafer m.m. – er beskyttet af ophavsretsloven.

Dermed er det i vidt omfang forbudt at bruge det uden tilladelse fra rettighedshaverne. Bl.a. betyder ophavsretsloven, at man ikke må uploade beskyttet stof til internettet uden tilladelse. Og man må heller ikke downloade materiale, der ulovligt er lagt på nettet. Hvis man gør det, begår man en ophavsretskrænkelse. Det er både strafbart og erstatningspådragende.

Ophavsretten er under pres. Den er opfundet i en tid, hvor verden var analog, og hvor de beskyttede værker i vidt omfang var noget, man kunne tage at føle på. Men det er fortid nu. I dag er verden digital. Der er nogle, der siger, at hvis noget ikke findes på nettet, findes det ikke.

Og folk uploader og downloader ulovligt materiale til og fra nettet i stor stil, til rettighedshavernes fortvivlelse. Det handler både om musik, film og tekster og meget andet. Det er ganske vist forbudt og strafbart. Men folk gør det alligevel. Det er ophavsrettens store udfordring i det 21. århundrede. »Den digitale udfordring«, som man kalder det. Det er den største udfordring, ophavsretten har mødt. Og det er sikkert den største, den kommer til at møde nogensinde.

Den danske akademikerstand, som AC repræsenterer, har ophavsretten tæt inde på livet. Akademikerne er rettighedshavere, der laver tekster og film m.m., som de har behov for beskyttelse for. Og de er også brugere af beskyttet materiale, som andre har ophavsret til. Det gælder gymnasielæreren, der lægger en artikel ud til sine studerende på gymnasiets intranet. Det gælder universitetslæreren, der bruger fotografier fra nettet i sine PowerPoints. Det gælder lægen, der kopierer en artikel fra nettet og sender den til en kollega. Og det gælder for de studerende på universiteterne og de andre højere læreanstalter, der bruger beskyttet stof i meget intensiv grad under deres studier.

Hvis ophavsretten skal klare den digitale udfordring, er det nødvendigt, at den har opbakning blandt rettighedshaverne og brugerne. De unge akademikere vil udgøre en magtfuld fraktion i den sammenhæng. Det er i høj grad dem, der skal bygge fremtidens samfund. Og dem, der vil skabe – og bruge – mange af de værker, der

bliver lavet i fremtiden. Det er derfor et godt spørgsmål, hvilken holdning de unge akademikere egentlig har til ophavsretten.

Respekterer de den?

Kan de gå ind for den?

Bryder de den?

Hvorfor?

AC varetager akademikerstandens interesser i ophavsretsspørgsmål via sit stående »Udvalg til beskyttelse af videnskabeligt arbejde«. Der forkortes »UBVA«. Medlemmerne af UBVA er repræsentanter fra de forskellige AC-organisationer, og UBVA-arbejdet foregår i tæt parløb med ACs bestyrelse. UBVA har som en hovedopgave at informere om, hvad de ophavsretlige regler går ud på, og hvad der rører sig på ophavsretsområdet. Se mere på www.ubva.dk.

AC og UBVA vil med denne rapport prøve at kaste lidt mere lys over de spørgsmål, der er nævnt ovenfor. Rapporten er lavet af juniorkonsulent Jakob Sudhakar Thommesen, baseret på interviews med nogle unge akademikere i foråret 2010. Den skal ikke opfattes som en publikation med AC-autoriserede synspunkter. Den er heller ikke en videnskabelig undersøgelse. Den er mere ment som et debatskabende dokument. Som noget, der kan kaste lidt lys over de spørgsmål, vi nævner ovenfor, og sætte nogle forhåbentligt fornuftige tanker i gang hos læseren.

Hvis ophavsretten skal overleve den digitale udfordring, er det nødvendigt, at man forstår, hvad den går ud på. Hvis en del af udfordringen er, at befolkningen ikke forstår ophavsretten, eller ikke kan gå ind for den måde, den aktuelt er skruet sammen på, må man håndtere det på en fornuftig måde. Det er ikke nok bare at lukke øjnene for det og stable forbud på forbud.

Og hvis de unge akademikere, der vil sætte fremtidens dagsorden, har svært ved at forstå meningen med ophavsretten, som den ser ud nu, er det et problem. Ikke kun for de unge akademikere. Men også for ophavsretten.

God fornøjelse med læsningen.

Erik Jylling, formand for AC, og

Morten Rosenmeier, professor i ophavsret og formand for UBVA

”Rettighedsorganisationerne repræsenterer ikke mig. De er som en blanding af Don Quijote og Osama bin Laden, der slås mod vindmøller og vil skrue tiden tilbage til middelalderen. De forsøger at geninstallere en fortid, der er passé. Vi lever i en anden virkelighed. Internettets struktur er at det er en gigantisk decentraliseret kopimaskine.”

Rasmus Nielsen fra kunstnergruppen Superflex.

”Internettet har ikke nogen natur og adskiller sig ikke fra den almindelige verden. På internettet gælder også almindelige regler om at opføre sig ordentligt. Alle ideer om at information ”wants to be free”, er jo bare langt hen ad vejen et skalkeskjul for at man ud af almindelig nærighed ikke vil betale for produkterne.”

Peter Schønning fra Antipiratgruppen.

2. Formål

Ovenstående citater stammer fra en to-siders artikel i Politiken.¹ Artiklen tager udgangspunkt i en højesteretsdom fra maj 2010. Dommen slår fast at Telenor er forpligtet til at blokere for deres kunders adgang til Pirate Bay². Dommen betyder at internetudbydere fremover kan holdes ansvarlige for deres kunders ulovlige adfærd på internettet. Artiklen er én i en række som Politiken bringer hvor fokus er på spændingsfeltet mellem kunstnere, ophavsretten, kunstindustrien og de digitale muligheder for erhvervelse og kopiering af kunst. Artiklerne og deres fokus er udtryk for en igangværende debat der er fremtrædende i alle de danske medier. Debatten er også til stede i folks bevidsthed, og i særdeleshed blandt de unge. Debatten i medierne er bl.a. præget af argumenter fra interessenter i plade- og filmbranchen og græsrodsbevægelser m.v., forenet i bl.a. Antipiratgruppen på den ene side og Piratpartiet på den anden.³

Det er ikke kun underholdningsfiler der er tilgængelige på internettet uden rettighedshaverens tilladelse. Udveksling af beskyttede værker er udbredt inden for mange felter – herunder også det akademiske felt.

Umiddelbart er det svært at finde artikler, hvor fokus er på de unges bevæggrunde for at tilegne sig værker ulovligt.

---

¹ Politiken, 30.maj 2010.

² Piratebay.com er en hjemmeside hvor man ulovligt kan hente musik og film.

³ Piratpartiet er et parti der lige nu forsøger at samle underskrifter nok til at stille op til næste folketingsvalg. Deres mærkesager er en uhindret brug af internettet, herunder bl.a. udveksling af filer, opgør med den eksisterende patent- og ophavsretslov, samt et stop for overvågning på internettet. Læs evt. mere på piratpartiet.dk.

Det er en overordnet antagelse at de unge motiveres til at streame og downloade ulovligt fordi det er gratis, hvilket citatet ovenfor er et eksempel på. Men står det økonomiske incitament alene som argument for de unges ulovlige adfærd? Som interessant i debatten efterspørger UBVA nogle analyser der graver nogle spadestik dybere end blot denne ene antagelse.

AC forudser nogle udfordringer der knytter sig til ophavsret og den nuværende og fremtidige digitalisering af beskyttede værker. I den forbindelse bestilte ACs Udvalg til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA) en konsulent til at undersøge de unge akademikeres adfærd, holdninger og ræsonnementer vedrørende brugen af internettet.

På baggrund af et opsøgende arbejde med spørgeskemaer og interview, er der opnået en indsigt i de unges viden om ophavsret og deres adfærd, valg, fravalg og meninger vedrørende internettets muligheder for informations- og vidensdeling.

Undersøgelsen kan derfor danne grundlag for initiativer til hvorledes man som ophavsretlig interessant kan imødegå nogle af de problemer man står over for i det digitaliserede parallelsamfund der har udviklet sig i cyberspace.

Rapporten indledes med et dataindsamlings- og metodeafsnit og efterfølges af en terminologioversigt. Derefter følger en todelt analyse hvor først spørgeskemaerne og derefter interviewene analyseres, undervejs er der korte sammenfatninger af undersøgelsens resultater, og der afsluttes med en konklusion og perspektivering.

3. Analysens hovedpointer

I dette afsnit kan man få et overblik over undersøgelsens vigtigste pointer.

3.1. Anvendelse af internettet til tilegnelse af underholdningsfiler

Med hensyn til tilegnelsen af ulovlige underholdningsfiler på internettet kan man ud fra interviewpersonernes udsagn rubricere samme personer i tre adfærds kategorier:

- 1) De der overvejende tilegner sig underholdningsfiler lovligt
- 2) De der lejlighedsvis tilegner sig underholdningsfiler ulovligt
- 3) De der overvejende tilegner sig underholdningsfiler ulovligt.

3.1.2. It-kundskaber og forbruget af underholdningsfiler

De unges it-kundskaber og forbruget af underholdningsfiler er af betydning for hvordan de tilegner sig underholdningsfiler. Et lavt medieforbrug og manglende it-kundskaber er kendetegnende for personerne i kategori 1, og forbruget stiger gennem kategorierne tillige med it-kundskaberne. Personerne i kategori 1 og 2 er overordnet set tilfredse med udbuddet på de etablerede tv-stationer og dertil hørende hjemmesider, mens forbruget af gængs tv næsten ikke er til stede for personerne i kategori 3, der fortrinsvis ulovligt tilegner sig underholdning fra internettet.

3.1.3. Funktionalitet, tilgængelighed og udvalg

Der er tre hovedargumenter for valget af ulovlig tilegnelse af underholdningsfiler: Funktionalitet, tilgængelighed og udvalg. På de såkaldte torrentsider er udvalget af tv-serier og film stort. Funktionaliteten og udvalget er særdeles appellerende til det moderne, unge menneske der vil være uafhængig af faste sendetider og et begrænset udvalg. Samme funktionalitet og udvalg vurderer de pågældende brugere i kategori 2 og 3 ikke opnås fra de lovlige udbydere. Til trods for at torrentsidernes præmis er, at man deler sine downloads med andre, er det kun én af interviewpersonerne der lever op til præmissen; resten afholder sig fra at stille filer til rådighed for andre brugere og erkender deres usolidaritet, men finder det ikke pinligt.

3.1.4. Etik og norm

En faktor der efter interviewpersonernes konkrete udsagn er gældende for hvorfor man fravælger at tilegne sig underholdningsfiler ulovligt, er spændingsfeltet mellem værk, kunstner og bruger. Jo større kunstnerens formue og omdømme er, desto mindre betydning tillægger man det, om man tilegner sig værket ulovligt. Jo mindre kunstnerens formue og omdømme er, desto større betydning tillægger man det, at man tilegner sig værket lovligt og derved sikrer kunstneres indtjening.

Sondringen er baseret på en forestilling om den store, kapitalstærke kunstner versus den mindre og hårdtarbejdende kunstner. Dog kan ingen definere en grænse mellem lille og stor kunstner. Den selvbestaltede etik og norm er på én gang en følge af internettets udvikling og muligheden for at sprede digitale filer og de unges forestilling om en kapitalstærk og grådig industri, man ikke skal sympatisere med. Det bemærkelsesværdige er at denne holdning er udpræget blandt de fleste unge i alle kategorier, hvilket antyder en overordnet social accept af at tilegne sig underholdningsfiler ulovligt.

3.2. Anvendelse af internettet til akademisk brug

3.2.1. Udveksling af akademiske værker

De 25 interviewpersoner deltager ikke i udpræget grad i udveksling af akademiske værker på internettet. Ingen har således lagt en artikel, bog eller illustration ud i et akademisk, digitaliseret forum. En ret betydningsfuld årsag til dette kan være at fysiske bøger og kompendier stadig er dominerende på de fleste højere læreanstalter. Udvekslingen af værker sker blandt de interviewede fortrinsvist gennem fotokopiering.

3.2.2. Anvendelsen af internettet i de akademiske miljøer

Internettet anvendes og betragtes fortrinsvist som et opslagsværk hvor man kan hente informationer og illustrationer. Det er Googles søgemaskiner der er de fortrukne og som nyder mest tillid, samt universitetsbibliotekernes abonnementer til forskellige tidsskrifter, især sidstnævnte roses meget.

Eftersom de unge betragter internettet som et opslagsværk, mener de at det er regelsættet for god citat- og referenceskik der er gældende, når man vil anvende tekster eller billeder i sit akademiske arbejde. At kreditere ophavsmanden til et billede fundet på internettet, mener et overvejende flertal burde være tilstrækkeligt, med henvisning til at internettet må betragtes som en virtuel bog. Der er en tydelig undren over at det ikke er tilfældet.

3.2.3. Ulovlige softwareprogrammer

De studerende på studier der kræver dyre softwareprogrammer tilegner sig ofte disse programmer ulovligt. Priserne kan overstige titusinde kroner per program, og der er således skabt en kultur hvor ulovlige kopier er en integreret del af studiet. Det er studerende fra LIFE, Kunstakademiets Arkitektskole og DTU der beretter om kulturen, som de gerne ønsker ændret. De berørte foreslår en model som Aarhus Arkitektskole har indført, hvor man som studerende betaler semesterabonnementer (250 kr.), mod at kunne anvende de relevante programmer et semester.

4. Dataindsamling og metode

For at målrette undersøgelsen til interessenter der beskæftiger sig med ophavsret, var det oplagt at foretage nogle selvstændige kvantitative og kvalitative målinger med et ophavsretligt fokus og ikke læne sig for meget op ad andres undersøgelser.

Undersøgelsen hviler på to piller, et spørgeskema og en interviewrække. Spørgeskemaerne har til formål at tilvejebringe et kvantitativt overblik over de unge akademikeres viden om ophavsret, sammenholdt med deres vurdering af deres adfærd på internettet. Interviewrækken har til formål at nuancere bevæggrundene for de unges tilegnelser af beskyttede værker på internettet - hvad enten den er lovlig eller ulovlig. Resultatet blev at godt 370 respondenter besvarede spørgeskemaet og 25 personer blev interviewet. Alle deltagere er enten studerende eller nyuddannede. På trods af at undersøgelsen ikke er videnskabelig, vurderes det at antallet af respondenter og den faglige spredning af interviewpersonerne, kvalificerer sig til at tegne et repræsentativt billede af unge akademikere.

Forud for udarbejdelsen af spørgeskemaet og interviewene, er der foretaget et researcharbejde. Det har bestået af gennemgang af litteratur og artikler om ophavsret og internettet som et socialt rum. Yderligere har der været foretaget nogle prøveinterview og efterfølgende evalueringer for at teste og redigere spørgeskema og interviewguide.

Som et incitament til at besvare spørgsmålene i spørgeskemaet og interviewene ærligt, blev alle deltagere garanteret anonymitet. Det var en vigtig del af undersøgelsens præmis.

4.1. Spørgeskemaet

Skemaerne blev uddelt på DTU hvor UBVA i marts 2010 havde en messestand på De Studerendes Erhvervskontakts jobmesse (DSE). Spørgsmålene tester respondenternes viden om ophavsret som sammenholdes med deres egen vurdering af deres adfærd på internettet.

De fleste af spørgsmålene er udformet som relevante situationer hvor der efterfølgende gives fire svarmuligheder, fx:

Til en Power Point præsentation på dit studium har du fundet et billede på internettet. Må du anvende det?

Svarmuligheder:

- A. Ja, alt hvad der ligger på internettet er til fri afbenyttelse
- B. Ja, det må jeg gerne, så længe det er i forbindelse med undervisning
- C. Nej, det må jeg ikke uden at spørge rettighedshaveren
- D. Ved ikke

På baggrund af prøveinterviewene var det muligt at formulere nogle svarmuligheder, der baserer sig på nogle plausible ræsonnementer.

Metoden til analysen af spørgeskemaerne hviler på en pragmatisk tilgang til indsamling og analyse af data. Efter indsamling af spørgeskemaerne, blev de gennemlæst, optalt og analyseret. To steder er tabellen for adfærd sammenkørt med tabeller der udtrykker holdninger for at belyse en interessant sammenhæng. Respondenternes skriftlige uddybelser og kommentarer har fået en fremtrædende rolle, og man vil finde et repræsentativt udvalg af udsagnene relevante steder i rapporten. Behandlingen af besvarelserne er foretaget i Excel og SAS⁴, og de er for overskuelighedens skyld angivet i procent.⁵

4.2. Interview

Interviewene har til formål at nuancere de kvantitative resultater. Det er ikke de samme der har besvaret spørgeskemaet, som er blevet interviewet, da dette ville give et for entydigt fokus på DTU-studerende. For at opnå en bred repræsentativitet af unge akademikere, er interviewpersonerne valgt fra forskellige akademiske retninger. Gennem et godt og relativt hurtigt netværksarbejde, lykkedes det at finde 25 interviewpersoner. De 25 personer er udvalgt ud fra følgende to kriterier:

- De skulle være i slutfasen af en akademisk uddannelse eller de skulle have afsluttet en akademisk uddannelse inden for det sidste år
- De skulle være bosiddende i København

Eftersom nogle af spørgsmålene forudsætter en erfaring med akademisk arbejde, var det bevidst at de unge skulle være i slutfasen af deres uddannelse eller nyuddannede. Det geografiske kriterium er valgt ud fra en praktisk tilgang. De udvalgte skulle hurtigt kunne møde hos AC, hvorfor det var hensigtsmæssigt at finde nogen, der var bosiddende i København.

---

⁴ Statistical Analysis System

⁵ Se bilag for en mere detaljeret beskrivelse.

De 25 udvalgte fordeler sig studieretningsmæssigt således:

- 2 arkitektstuderende (stud.arch.): Myrna og Emilie
- 3 jurastuderende (stud.jur.): Frederikke, Lone og Anni
- 3 geografistuderende (stud.scient.): Sofie, Frederik og Mette
- 1 landskabsarkitektstuderende, (stud.scient.): Trine
- 1 dyrlægestuderende (stud.med.vet.): Karen
- 3 medicinstuderende (stud.med.): Margit, Louise og Marie
- 3 cand.mag.er: Sandra, Eva og Line
- 1 cand.mag. og ph.d.-studerende: Mikkel
- 2 historiestuderende (stud.mag.): Flemming og Kate
- 2 ingeniører (cand.polyt.): Morten og Anders
- 2 statskundskabsstuderende (stud.polit.): Rune og Casper
- 2 RUC-studerende: Michael og Christoffer

Der blev gennemført 8 gruppeinterview og tre solointerview. Som tidligere nævnt, deltog alle anonymt. Det er således kun interviewerens der er bekendt med kontaktoplysningerne på de interviewede. Interviewene blev filmet og efterfølgende blev de transskriberet og redigeret til et forståeligt skriftsprog.

Metoden til analysen af interviewrækken kan ikke ses som en formstøbt analyse man trækker ned over en indsamlet empiri. Analysen pågik fra de første, spæde tiltag til research frem til det sidste punktum var sat. Det er derfor mere retvisende at tale om en analytisk proces.

Ud fra researcharbejdet fremgik det at tre nøglebegreber, tilgængelighed, funktionalitet og udvalg⁶, udgjorde kernen i vurderingerne af internettets platforme for vidensdeling. Derfor blev interviewguiden baseret på spørgsmål vedrørende disse nøglebegreber. Undervejs i interviewene pågik der en meningskondensering hvor argumenter af interviewerens blev kondenseret til korte udsagn som de interviewede kunne be- eller afkræfte.

Efter at interviewene var blevet transskriberet, blev de gennemlæst og der blev ledt efter sammenhænge i relation til adfærd og holdninger. Det er på baggrund af gennemlæsning og afkodning af adfærdsmønstre at analysens resultater er blevet frembragt.

---

⁶ Se under Nøglebegreber på side 14 for en uddybelse.

5. Termer

For at de unges udsagn skal give mening, defineres nogle af de vigtigste begreber i dette afsnit.

5.1. Tilegne

I denne rapport anvendes begrebet *at tilegne sig* bredt, om det anskaffe sig et produkt gennem streaming, download, køb, overlevering af en kopi eller fildeling.

5.2. Download og streaming

Download er når man henter en fil ned på sin computer, fx en musikfil man har købt på Itunes. *Streaming* er når man ser en fil på internettet, men uden at downloade den, fx når man ser TV-Avisen på dr.dk.

5.3. Underholdningsfiler

Med det begreb menes der film, spil, musik, tv-programmer og tv-serier.

5.4. Akademiske værker

Med det begreb menes der afhandlinger, opgaver, grafer, illustrationer, tekster, alt sammen produkter der er blevet til i et akademisk universitetsregi. Softwareprogrammer indgår i denne sammenhæng som akademiske værker.

5.5. Lovlig/ulovlig

I denne sammenhæng betegnes en lovlig handling som værende i overensstemmelse med lovgivningen. En ulovlig handling betegner i denne sammenhæng en handling som værende i strid med lovgivningen, herunder når man tilegner sig underholdningsfiler fra platforme hvor rettighedshaverne ikke har givet deres tilladelse.

5.6. Torrentsider⁷

Når emnet falder på digitaliserede underholdningsfiler, er de mest omtalte hjemmesider de såkaldte torrentsider. Anvendelse af torrentsider forudsætter at man downloader et torrentprogram. Et torrentprogram er lovligt og gør det muligt at downloade filer fra andre torrentbrugeres computere.

Fordelen ved torrentprincippet er at udbydere ikke er afhængige af en stor, ekstern server, eftersom man henter bidder af filen fra forskellige brugere. Brugere af torrenthjemmesiderne har en mappe på deres computere hvori der ligger filer til deling. Brugernes torrentmapper udgør tilsammen en pseudoserver. Når man har in-

---

⁷ På engelsk hedder det torrent bite, som oversat betyder en strøm af bidder. Det er meget passende for hvad det er, en strøm af små bidder fra forskellige brugere der bliver til en ny fil.

stalleret torrentprogrammet på computeren, kan man hente filer fra forskellige fil-delingsplatforme/hjemmesider der udbyder filer til torrentdownload.⁸

5.7. Peer-to-peer (p2p)

Når man downloader en torrentfil, downloader man ikke hele filen fra én brugers mappe, men man henter bidder af værket fra flere brugeres. Dette kaldes *peer-to-peer*⁹. Kernen i torrentprogrammer er peer-to-peer-princippet hvor hjemmesiderne har direkte adgang til folks torrentmapper. Det er derfor hensigten at man skal lade sine filer blive i sin torrentmappe, så andre kan hente fra den – jo flere eksemplarer der er til rådighed, desto hurtigere kan man downloade. Det funktionelt fordelagtige ved siderne er at torrentprogrammet selv samler filen fra de forskellige brugere, således at man ender med at have en hel fil. Lad os sige at jeg har fundet filmen Borte med Blæsten, så trykker jeg på download og derefter henter programmet Borte med Blæsten ned til mig fra alle de brugere der har denne film i deres mappe.

5.8. Oversigt over refererede hjemmesider

Neden for følger et udpluk af de mest omtalte hjemmesider blandt respondenterne og interviewpersonerne.

Piratebay.com er en omdiskuteret og meget anvendt torrentside hvor adgangen er blevet blokeret af de fleste danske internetudbydere, efter at Højesteret ultimo maj 2010 godkendte et fagedforbud. Man kan derfor ikke klikke sig ind på Piratebay, men ifølge interviewpersonerne, kan man gå gennem hjemmesiden hidemyass.com og få adgang til filerne på den berygtede hjemmeside.

Youtube.com ejes af Google, og er en hjemmeside hvor bl.a. privatpersoner, plade- og filmindustrien og firmaer eksponerer sig selv gennem videoer. Kendetegnet ved youtube.com er at det fortrinsvis er små videoklip der ligger derinde og ikke hele film eller tv-serier.

Mindeværdige tv-øjeblikke bliver lagt ud på hjemmesiden, fx er Susan Boyles audition i Britain's got Talent blevet set af mere end 60 millioner brugere, så hjemmesiden har et stort eksponeringspotentiale.¹⁰

---

⁸ Torrentprogrammet er lovligt og anvendes bl.a. af Microsoft til kunders opdateringer af software.

⁹ I nogle sammenhænge forkortes det p2p.

¹⁰ Britains got Talent er et talent show på linje med X-Factor hvor "almindelige" mennesker deltager i en konkurrence i forskellige discipliner.

Youtorrent.com indeholder hovedsageligt film og tv-serier.

Surfthechannel.com er en hjemmeside hvor man primært kan streame tv-serier.

6. Nøglebegreber

Som nævnt tidligere, fremgik det af prøveinterviewene og researcharbejdet at hjemmesider, både underholdnings- og akademiske hjemmesider, bliver vurderet ud fra tre begreber: Tilgængelighed, funktionalitet og udvalg. Derfor har de tre nøglebegreber fungeret som rygrad i udarbejdelsen af spørgsmål til både spørgeskema og interviewguide. Deres definitioner i forhold til denne undersøgelse uddybes nærmere her:

6.1. Tilgængelighed

Digitaliseringen og internettet har gjort det muligt at forvandle fysiske ting til ikke-fysiske ting, men uden at indholdet ændrer form. Det ser man til eksempel med bøger der kan blive til e-bøger. Som en konsekvens af dette forhold, er tilgængeligheden i nogle tilfælde blevet øget. Som eksempel kan nævnes biblioteksudlån af e-bøger. Man er ikke længere afhængig af at skulle gå hen på biblioteket og hente en fysisk bog, fordi biblioteket, bogudlånet og bogen er gjort tilgængeligt fra ens hjem. På trods af at noget er digitaliseret, kan tilgængelighedsgraden stadig være lav. Udbydere kan begrænse adgangen til en hjemmeside, fx gennem krav om betaling.

6.2. Funktionalitet

Lad os tage e-bogen fra før. Den kan nu lånes gennem biblioteket som de fleste bosiddende i Danmark har mulighed for at få gratis adgang til. E-bogen er således tilgængelig. Funktionalitetsbegrebet vedrører den praktiske tilgængelighed: Er bibliotekets hjemmeside overskuelig? Hvordan fungerer udlånet i praksis? Er søgefunktionerne forståelige? Funktionaliteten på de forskellige hjemmesider har en afgørende indflydelse på anvendelsesgraden.

6.3. Udvalg

Ved udvalg sigtes der til antallet af tilgængelige, digitaliserede værker på en internetplatform. Forventningerne til udvalg er varierende afhængig af platformens indhold. Man kan have forventninger om at folkebiblioteker bør udlåne et relativt stort antal e-bøger, mens man for et institutbibliotek på et universitet stiller krav til den faglige relevans af e-bøgerne.

Alle tre begreber influerer hinanden, og bliver af de deltagende i projektet vurderet som tre sammenhørende begreber.

7. Analyse

Analysen er for overskuelighedens skyld inddelt i to dele der henholdsvis behandler spørgeskemaet og interviewrækken.

7.1. Spørgeskemaet

Som nævnt i indledningen, påviser en del undersøgelser at unge mennesker tilegner sig musik, film og tv-serier ulovligt. Senest kunne man læse en artikel i Politiken der refererede til en Gallup-undersøgelse som viste, at 36 procent af alle danskere mellem 18 og 27 år af og til eller hyppigt kopierer film og musik ulovligt.¹¹

For denne undersøgelses fokus, er det relevant at spørge ind til de unges egen vurdering af deres adfærd og derved se om deres vurdering tilnærmelsesvis harmonerer med det beviselige billede.

Spørgeskemaerne blev uddelt på DSE's jobmesse på DTU, hvor mange viste en stor velvilje til at besvare skemaerne. Nogle har ikke svaret på hele skemaet, derfor er antallet (N) i tabellerne forskelligt. Svarene er efterfølgende blevet sorteret og selekteret ud fra relevans til behandling og analyse.

Tabel 1 viser antallet af respondenter og kønsfordelingen. Set i lyset af at undersøgelsen er foretaget på DTU, er det ikke overraskende at respondenterne langt overvejende er mænd. Gennemsnitsalderen er 24,1 år.

Tabel 1. Kønsfordeling

	Procent	Antal (N)
Mand	73 %	273
Kvinde	27 %	103
I alt	100 %	376

7.1.2. Vurdering af egen adfærd på internettet

Et af de indledende spørgsmål i spørgeskemaet omhandlede respondenternes egen vurdering af deres adfærd på internettet. Mens andre undersøgelser har målt de unges reelle adfærd, er det brugbart at vide hvordan de betragter sig selv. Svarene er anført i nedenstående tabel, parenteserne fremgik ikke af respondenternes spørgeskema:

---

¹¹ Politiken, 13. april 2010.

Tabel 2. "Hvordan vil du beskrive din generelle adfærd på internettet?"

	Procent	Antal (N)
Jeg forsøger altid at agere i overensstemmelse med loven og fravælger bevidst at benytte internettets muligheder for ulovlige downloads (lovlig)	13 %	47
Jeg er lovlydig, med nogle få sjældne undtagelser (lovlig med få undtagelser)	46 %	172
En del af min færden på nettet er lovlig, men jeg har også bevidst valgt at benytte internettets muligheder for ulovlige downloads (lovlig/ulovlig)	34 %	128
Jeg er ligeglad, hvorvidt jeg handler i overensstemmelse med ophavsretsloven (ulovlig)	7 %	25
I alt	100 %	372

Teksten i parenteserne refererer til den bagvedliggende analyses kondenseringer, hvor svarmulighederne er tænkt som en linje med to poler, hvor man bevæger sig fra en yderpol til den anden afhængig af hvor lovlig man vurderer ens adfærd til at være.¹² Hensigten med dette spørgsmål er at respondenterne skal reflektere over deres samlede forbrug af internettet, såsom e-mail, nyhedslæsning, download af film og musik osv. Som tabellen viser, placerer de fleste respondenter sig i de to midterste kategorier. De midterste svarmuligheder vælges således sammenlagt af 80 %. De 80 % tegner et billede af nogle unge mennesker der vurderer deres adfærd på internettet som lovlig med visse undtagelser. Det harmonerer sandsynligvis med det reelle billede.

I næste spørgsmål får respondenterne mulighed for at uddybe hvad undtagelserne består af. Nedenfor er samlet et repræsentativt billede af hvilke ulovlige tilegnelser de lovlig med få undtagelser foretager:

- *"Jeg henter nogle gange cracks¹³ til spil, men kun hvis jeg ejer det[spillet] lovligt. Det sker at jeg til LAN-parties¹⁴ installerer spil ulovligt for at kunne spille med, men jeg afinstallerer det når vi er færdige."*

¹² Disse betegnelser vil også blive anvendt når der refereres til de fire grupper.

¹³ Cracks er nogle små filer man kan downloade for enten at få et kopispil til at virke eller for at bryde en kode på et lovligt indkøbt spil

¹⁴ LAN party er en fest, hvor relativt mange computerspillere samles og spiller forskellige spil mod og med hinanden.

- *"Licenser til uni-programmer [sandsynligvis menes der softwareprogrammer, der er nødvendige for studiet]"*
- *"Musik."*

De forskellige tillægsudsagn er anvendelige eftersom de fortæller hvad det er respondenterne lejlighedsvis tilegner sig ulovligt. Som forventeligt er det fortrinsvist underholdningsfiler og studierelevante softwareprogrammer.

Et udpluk af den anden midtergruppes ulovlige tilegnelser, de lovlige/ulovlige, kan ses nedenfor.

- *"Musik og film."*
- *"Download og fildeling."*
- *"Diverse film og musik. Dog køber jeg musik og film som jeg ønsker at beholde."*

Den sidste gruppe, de ulovliges, uddybelser følger her:

- *"Torrentfiler."*
- *"Musik, film, software og bøger."*
- *"Download af billeder, musik osv."*

Som det fremgår, er det samme typer filer de tre grupper tilegner sig ulovligt. I respondenternes refleksion over deres generelle adfærd, har hyppigheden af de ulovlige tilegnelser antageligt været afgørende for hvor de satte deres kryds. Man kan således udlede at hyppigheden af en ulovlig adfærd er afgørende for hvordan man ud fra et lovligheds perspektiv opfatter sin adfærd. Den ulovlige adfærd består generelt af underholdningsfiler, spil og software, og det er en ensartet efterspørgsel der er gældende for kategorierne *lovlig med få undtagelser*, *lovlig/ulovlig* og *ulovlig*, sammenlagt 87 % af respondenterne.

For at undersøge om der er forskel på mænd og kvinders vurdering af deres adfærd, blev der foretaget en beregning på hvordan kønnene fordelte sig i forhold til tabel 2.

Som tabel 3 viser, er der ikke en markant forskel på mænds og kvinders vurdering af deres adfærd. Dog er der en større andel af kvinder end mænd der placerer sig selv blandt de lovlige. Forskellen er dog ikke signifikant nok til at foretage nogle yderligere sammenkørsler.

Tabel 3. Svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive din generelle adfærd på internettet?", fordelt efter køn

	Mænd	Kvinder
De lovlydige	9 %	23 %
De lovlydige, med nogle få sjældne undtagelser	44 %	51 %
De lovlige/ulovlige	39 %	23 %
De ulovlige	8 %	3 %
I alt	100 %	100 %
N	271	101

7.1.3. Viden om ophavsret

Det kan ikke forventes at ikke-jurister har et indgående kendskab til ophavsret. Dog må det forventes at brugerne af internettet har en bevidsthed om, at lovgivningen i en vis udstrækning også er gældende for internettets forskellige platforme. Et af de centrale formål med dette pilotprojekt er at indhente viden om hvilke ræsonnementer de unge har i forhold til de ophavsretlige regler, der er gældende for brug af internettet. Derfor er der i spørgeskemaet beskrevet forskellige "hverdagssituationer" som respondenterne bliver bedt om at forholde sig til, ved at angive hvilken mulighed de mener er i overensstemmelse med ophavsretsloven. Svarene fremgår af tabel 4, **X** markerer det rigtige svar.

Tabel 4. "Du har skrevet en bog og vil gerne sikre dig, at du har ophavsret på den. Hvad skal du gøre?"

	Procent	Antal (N)
Jeg skal søge og opnå godkendelse fra de relevante myndigheder	43 %	161
Jeg behøver ikke at foretage mig noget da et originalt værk er beskyttet af ophavsretsloven X	23 %	86
Jeg skal selv gøre opmærksom på min ophavsret ved at skrive © i kolofonen	9 %	34
Ved ikke	25 %	94
I alt	100 %	375

At 43 % tror, at man skal ansøge de relevante myndigheder om godkendelse, kan skyldes respondenternes studiemæssige kontekst. Til studerende på DTU er det oplagt at informere om patentlovgivningen, det er derfor nærliggende at antage at de studerende ikke sonder mellem patentret og anden immaterialret. Andelen der svarer ved ikke er 2 procentpoint højere end andelen, der svarer korrekt.

Fordelingen af svar viser at der hersker en udbredt uvidenhed blandt respondenterne om ophavsrettens grundprincipper.

Tabel 5 viser en anden relevant situation:

Tabel 5. "Til en Power Point præsentation på dit studium har du fundet et billede på internettet. Må du anvende det?"

	Procent	Antal (N)
Ja, alt hvad der ligger på internettet er til fri afbenyttelse	18 %	67
Ja, det må jeg gerne, så længe det er i forbindelse med undervisning	24 %	90
Nej, det må jeg ikke uden at spørge rettighedshaveren X	52 %	195
Ved ikke	6 %	22
I alt	100 %	374

Ud fra de uddybende svar kan man konstatere at den ovenfor beskrevne situation er særdeles relevant for de studerende. I en akademisk sammenhæng bruges billeder til at eksemplificere en tekst, en pointe eller give en præsentation eller forside et æstetisk udtryk. Halvdelen af respondenterne svarer at man som udgangspunkt skal have tilladelse fra rettighedshaveren. De 18 % der mener at alt hvad der ligger på internettet er til fri afbenyttelse, samt de 24 % der mener at man godt må anvende billeder i forbindelse med undervisning, viser at der sammenlagt er 42 % der antager, at der er andre regler end hvad lovgivningen foreskriver. Med al respekt for lovgivningen er de to alternative, men forkerte, svarmuligheder valgt ud fra deres plausibilitet i forhold til de muligheder cyberspace giver. De sammenlagte 42 % kan ses som et udtryk for at der blandt brugerne af internettet dannes nogle selvbestaltede og konstruerede retningslinjer, når man enten ikke kender lovgivningen, som i

dette tilfælde, eller når man finder lovgivningen for restriktiv. Denne betragtning vil blive belyst senere.

Et andet relevant emne er i forbindelse med e-læring, jf. tabel 6:

Tabel 6. "Tror du at man som underviser godt må lægge en artikel ud til sine studerende som led i e-læring?"

	Procent	Antal (N)
Ja, hvis filen kun deles i et lukket internetgrupperum	32 %	120
Det må man kun, hvis rettighedshaveren har givet tilladelse, eller ens brug er dækket af Copydan-aftaler X	53 %	199
Nej, slet ikke	7 %	26
Ved ikke	8 %	30
I alt	100 %	375

Som med det forrige spørgsmål er andelen af rigtige svar omkring halvdelen.

Tabel 7 vedrører en situation hvor lovgivningen reelt set stadig er uklar.

Tabel 7. "Må du på din egen hjemmeside eller facebook-profil linke til andre hjemmesider?"

	Procent	Antal
Ja, men kun til forsider. Deeplinking kræver som udgangspunkt tilladelse X	34 %	128
Ja, hjemmesider på internettet er ikke beskyttet af ophavsretsloven	47 %	177
Nej, alle hjemmesider er beskyttede værker. Jeg skal derfor indhente tilladelse	7 %	26
Ved ikke	12 %	45
I alt	100 %	377

At 47 % svarer, at hjemmesider ikke er beskyttet af ophavsretsloven, kan lyde opsigtsvækkende for dem der har et indgående kendskab til ophavsret. At hjemmesider er ophavsretligt beskyttet, kan forekomme barokt, eftersom formålet med at oprette en hjemmeside er at eksponere sin sag. Svarfordelingen viser at der er en usikkerhed vedrørende ophavsrettens gyldighed på internettet, og som en konsekvens deraf dannes nogle forestillinger om et mindre reguleret cyberspace.

Besvarelserne på de konstruerede situationer er en del af en virkelighed som unge akademikere oplever på deres studium, og som de kommer til at forholde sig til i fremtidige arbejdssituationer. Tabellerne viser med tydelighed at mange af respondenterne tror, at lovgivningen er mindre omfattende end den er, hvilket sandsynligvis skyldes at internettets muligheder fordrer en mindre restriktiv lovgivning. De alternative svarmuligheder er forankret i en virkelighed hvor det at bede om tilladelse er omstændeligt, hvorfor man bevidst eller ubevidst ræsonnerer til egen praktiske fordel.

I en debat om ophavsretten i den digitale tidsalder, kan det være oplagt at medtage tilslutningen til de alternative svarmuligheder i en evaluering af om den gældende ophavsretslovgivning er forankret i de unges bevidsthed, samt forholde sig til hvilke etiske overvejelser de unge har.

For at se om der er nogle sammenhænge mellem respondenternes vurdering af deres adfærd, jf. tabel 2, og deres overordnede syn på ophavsretten, er tabel 2 blevet sammenkørt med besvarelser på to spørgsmål vedrørende ophavsret. Man kan derved se hvordan de fire kategorier fra tabel 2 internt fordeler sig procentvis til spørgsmålene *Er ophavsretten en god ting?* (tabel 8) og *Skal ophavsretten afskaffes?* (tabel 9).

Tabel 8. "Er ophavsretten en god ting?" Svar fordelt efter generel adfærd på internettet

Generel adfærd på internettet (tabel 2)	Ja	Somme Tider	Nej	Ved ikke	I alt	Antal
Lovlige	72 %	26 %	0 %	2 %	100 %	47
Lovlydige, med nogle få sjældne undtagelser	60 %	35 %	2 %	3 %	100 %	172
Lovlige/ulovlige	51 %	43 %	4 %	2 %	100 %	128
Ulovlige	28 %	40 %	20 %	12 %	100 %	25

Tilslutningen til at ophavsretten er en god ting er højest blandt de lovlige og mindskes glidende til 28 % blandt de ulovlige. Et meget forventeligt resultat. Det mest bemærkelsesværdige er at kun 20 % af de ulovlige svarer nej til at ophavsretten er en god ting, andelen er dermed lavere end de der svarede ja. Det var nok forventeligt at den ville være højere. Værd at bemærke er at 40 % blandt de ulovlige mener at ophavsretten somme tider er god ting.

Blandt de lovlige/ulovlige er andelen 43 %, og tilslutningen til et ja er på 51 %. Dette forhold kan tolkes som en indikation på at de unge generelt set godt kan se nødvendigheden af ophavsretten, men samtidig at de har et mere nuanceret syn på dens anvendelse.

I et forsøg på at udfordre respondenterne, blev der valgt et meget kategorisk spørgsmål, nemlig om ophavsretten skulle afskaffes. Det gav disse resultater:

Tabel 9. "Skal ophavsretten afskaffes?" Svar fordelt efter generel adfærd på internettet

Generel adfærd på internettet (tabel 2)	Ja	Nej	Til Dels	Ved ikke	I alt	Antal
Lovlydige	4 %	85 %	2 %	9 %	100 %	47
Lovlydige, med nogle få sjældne undtagelser	2 %	75 %	12 %	10 %	100 %	172
Lovlige/ulovlige	7 %	69 %	17 %	7 %	100 %	128
Ulovlige	24 %	36 %	28 %	12 %	100 %	25

Tilslutningen til et ja stiger jo mere ulovlig en adfærd man har, men ender på 24 % blandt de ulovlige. Tilslutningen til et nej er faldende i forhold til hvor ulovlig ens adfærd er.

Bemærkelsesværdig er svarene blandt de ulovlige. Andelen der i denne kategori svarer ja er kun på 24 %, mens andelen der svarer nej er på 36 %, samtidig er det i denne kategori at man ser den største andel af ved ikke-svar (12 %). Det er forventeligt at andelen af ja og til dels ville være højere end i de øvrige kategorier.

Et andet bemærkelsesværdigt punkt er, at andelen der i alle kategorier har sat kryds ved til dels er lavere end forventet. Ud fra tesen om at andelen der svarer til *dels tilnærmelsesvis* ville følge andelen der svarer *somme tider* fra forrige tabel. Antagelsen hviler på at hvis man somme tider mener at ophavsretten er en god

ting, ville man ligeledes mene at den til dels skulle afskaffes. Spørgsmålets kategoriske karakter (skal ophavsretten afskaffes?) kan have ægget respondenterne til at besvare ligeså kategorisk, hvilket har givet en høj tilslutning til et nej.

Tabellerne viser at de unge respondenter ikke betragter ophavsretten som redundant, men giver udtryk for at der er plads til forandringer. Sammenholder man de sidst gennemgåede tabeller med de forrige der beskrev forskellige situationer, kan man udlede at der trods en målbar uvidenhed om ophavsretsreglerne, er en forståelse og tilslutning til ophavsretten, men i en form der er tilpasset internettets og de unge akademikeres virkelighed.

Som afslutning på dette afsnit er boksen nedenfor en graffitiboks som repræsenterer nogle af de udsagn der blev skrevet på spørgeskemaerne:

"Internettet er til for at blive brugt!"

"Jeg er imod ophavsretsloven!"

"Det kan være umuligt at tjekke hvorvidt et værk på youtube.com ligger der med rettighedshaverens samtykke."

"Med det samfund vi har, bør viden være tilgængeligt for alle. Denne idé bremser ophavsretsloven!"

"Man må linke til alle sider."

"At begrænse de teknologiske fremskridt med henvisning til ophavsretten, er skadelig for globaliseringen."

"Jeg har aldrig tænkt over reglerne vedrørende ophavsret."

"I nogle tilfælde har jeg købt musik over internettet som har været kodet, så man ikke kan lægge det ind på en cd. Så bryder jeg koden. Det er musik jeg har betalt for, og derfor vil jeg også selv bestemme hvordan jeg ønsker at afspille det."

7.2. Analyse af interviewene

Samtale er en kunst, men også et middel til information, derfor er interviewene en præmis i denne undersøgelse. Undersøgelsen vil kortlægge de unges adfærd på internettet, samt spørge ind til de unges bevæggrunde og meninger om internettet som en platform for vidensdeling. Mens spørgeskemaerne kan konstatere at en overvejende del af de unge tilegner sig beskyttede værker ulovligt, kan man i interviewene få nuanceret argumenterne i dette forhold. For at besvare spørgsmålet: *Har udviklingen i spredningen af underholdningsfiler påvirket spredningen af akademiske værker?*, må man begynde med at undersøge de unges vaner inden for til-

egnelsen af underholdningsfiler, og derefter undersøge deres vaner inden for brugen af akademiske værker.

7.2.1. Tilegnelsen af underholdningsfiler

25 udvalgte akademikere blev bedt om at fortælle om deres adfærd på internettet i forhold til underholdningsfiler og i forhold til akademiske værker. Interviewpersonerne var villige til at tale frit til interviewereren, og dialogen blev uhøjtidelig, men seriøs og konstruktiv.

På baggrund af de 25's udsagn vedrørende deres adfærdsmønstre og bevæggrunde for tilegnelsen af lovlige og ulovlige underholdningsfiler, er det muligt at rube-ricere personerne i tre kategorier: De der fortrinsvis tilegner sig underholdningsfiler lovligt, de der lejlighedsvis tilegner underholdningsfiler ulovligt og de der fortrinsvis tilegner sig underholdningsfiler ulovligt.

7.2.1.1. Kategori 1

De der fortrinsvis tilegner sig underholdningsfiler lovligt

I denne kategori hører følgende 7 personer: Frederikke (stud.jur.), Margit (stud.med.), Kate (stud.mag.), Flemming (stud.mag.), Mette (stud.scient.), Trine (stud.scient.) og Karen (stud.med.vet.).

Denne gruppe er kendetegnet ved at de overordnet set ikke har et stort forbrug af nogle former for underholdningsfiler. De etablerede tv- og radiomedier dækker deres behov, og hjemmesiderne dr.dk og Tv2 Sputnik opfylder deres handlefrihed i forhold til at se tv-programmer, når de har tid. I visse tilfælde anvendes internettet til at se klip og høre musik fra Youtube. Når denne gruppe bliver bedt om at komme med overvejelser over hvorfor de fravælger de ulovlige sider, er besvarelserne funderet i et relativt lille behov, samt manglende teknologiske evner. Næsten ingen i denne kategori fordømmer eller moraliserer over for dem der tilegner sig filerne ulovligt - tværtimod.

Blandt Kate, Flemming og Karen er der en positiv forundring over mulighederne inde på torrentsiderne. Da Morten, der ikke tilhører denne kategori, men kategori 3, forklarer Kate og Flemming om hvordan hans computer er sat op til at hente nogle faste serier, udbryder de efterfølgende et "smart".

Karen mener ligeledes at hendes fravalg af ulovlige filer skyldes hendes manglende it-kundskaber, hun siger:

"Jeg er ikke så velbevandret udi det tekniske, så det er kun Youtube jeg kan forholde mig til. Hvis jeg kunne finde ud af det tekniske på de ulovlige sider, ville jeg an-

vende dem, så det er ikke moralske skrupler der afholder mig fra at benytte disse sider.” (Karen, stud.med.vet., KU)

Denne overvejelse deles af Kate:

”Jeg bruger ikke internettet, men hvis jeg gjorde og der var en film jeg godt ville se, så ville jeg være ligeglad med om det var lovligt, for det blev ikke opdaget.” (Kate, stud.mag., KU)

De to udsagn repræsenterer de primære faktorer for deres lovlige adfærd, et lavt medieforbrug samt manglende it-evner, men de er ikke afvisende over for at anvende de ulovlige sider.

Margit og Trine deler også tilfredsheden med tv-stationerne, men for dem er det også et fravalg ikke at benytte de ulovlige hjemmesider. Udover at Trine er tilfreds med udbydere som Itunes, dr.dk og ilovefilm.dk, så ræsonnerer hun således over sine valg:

”Ja, jeg benytter Itunes, ilovefilm.dk og dr.dk. Jeg har ikke valgt dem fordi de er lovlige, men på grund af at de er gode at bruge. Men det kan da egentlig godt være at det også er en moralsk overvejelse (...) hvis jeg vidste at de [omtalte lovlige sider] var ulovlige, ville jeg ikke benytte dem.” (Trine, stud.scient., LIFE)

Som den eneste i denne kategori påpeger Margit sin frygt for at blive opdaget, men det er ikke den primære årsag til hendes fravalg, hun siger:

”Jeg synes det er besværligt med de her sider [torrentsider m.m.], men jeg er nok også lidt bange for at blive opdaget. Jeg ser mest fjernsyn, det tilfredsstillter mig” (Margit, stud.med., KU)

Det er bemærkelsesværdigt at næsten ingen i denne kategori udtaler forargelse over de ulovlige hjemmesider eller fordømmer brugerne af dem. Det kan skyldes at man ikke anser andres ulovlige tilegnelser af underholdningsfiler for ødelæggende i forhold til systemet/branchen eller krænkende over for dem selv som lovlydige borgere. Dette forhold kan tages som et udtryk for at dét at tilegne sig film og musik ulovligt er en privatsag, hvis konsekvenser er en sag mellem ophavsmand og bruger som ikke involverer det omkringliggende samfund. Frederikke, der er jurastuderende, er den eneste der bevidst fravælger ulovlige underholdningsfiler, idet hun sagtens kan se meningen med lovgivningen og ønsker at efterleve den, hun siger:

"(...) jeg vil ikke medvirke til den ulovlige industri. Jeg vil have den ægte vare. De forskellige kampagner har gjort indtryk på mig. Det er jo et rigtigt argument de fremfører at det er tarveligt at gøre [tilegne sig underholdningsfiler ulovligt]. Min adfærd er blevet ændret på den baggrund ud fra nogle moralske overvejelser."
(Frederikke, stud.jur., KU)

Det er nærliggende at antage at Frederikkes faglige baggrund som stud.jur. har påvirket hende, men derfor er det bemærkelsesværdigt at hendes studiekammerater Lone og Anni befinder sig i næste kategori. Det må være et udtryk for at det ikke nødvendigvis udelukkende er manglende kendskab til lovgivningen der begrundes at unge vælger at tilegne sig filer ulovligt.

7.2.1.2. Kategori 2

De der lejlighedsvis tilegner sig underholdningsfiler ulovligt

I denne kategori hører følgende 7 personer: Anni (stud.jur.), Lone (stud.jur.), Sofie (stud.scient.), Mikkel (ph.d.-studerende), Rune (stud.scient.pol.), Marie (stud.med.) og Casper (stud.scient.pol.).

Denne gruppe kan inddeles i yderligere to grupper: A og B.

7.2.1.2.1. Gruppe A

(Sofie, Anni og Mikkel)

Denne gruppe er kendetegnet ved at de stiller sig tilfredse med det udbud af underholdning der er i tv og radio, og derved lægger de sig op ad personerne i kategori 1, men lejlighedsvis tilegner de sig underholdningsfiler ulovligt.

Selv udtrykker de ikke deres tilvalg af overvejende lovlige filer som udelukkende moralsk funderet, men film og musik fylder ganske enkelt ikke meget i deres hverdag. De har ikke sat sig ind i systemerne og principperne på de ulovlige hjemmesider, men det er et spørgsmål om manglende prioritering og ikke om manglende it-kundskaber.

"Havde jeg to dage ekstra i mit liv, ville jeg helt sikkert gøre det [tilegne sig ulovlige filer, red.] uden overhovedet at forholde mig til ophavsret."(Sofie, stud.scient., KU)

“Den udlægning er jeg meget enig i. Jeg tror at det er lavpraktiske grunde der afholder mig fra at downloade ulovligt.” (Mikkel, ph.d. stud. KU)

I de tilfælde hvor de tilegner sig underholdningsfiler ulovligt, er det for Mikkels vedkommende downloads eller streaming af film, hvor det for Sofies vedkommende består i at købe piratkopier af film med hjem fra Asien, og Anni får sin søster til at skaffe sig ulovlige tilegnede musiknumre. Deres periodevise valg af ulovlige underholdningsfiler er kendetegnet ved at udefrakommende præsenterer dem for underholdningsemnerne. Det kan være en kæreste, en søster eller en sælger på et marked i Thailand. Dermed er de ikke selv opsøgende, men heller ikke afvisende når muligheden forelægges for dem. Det er dette forhold der adskiller grupperne A og B. Mikkel siger således:

“Jeg er mest inde på lovlige sider. Min kæreste har et bedre kendskab til de ulovlige sider hvilket jeg også er ved at få. Men jeg holder mig mest til de lovlige sider fordi jeg er bange for virus.” (Mikkel, ph.d. studerende, KU)

Anni siger:

“(...) jeg har en søster der er leverandør af musik. Hun downloader det ulovligt til hendes Itunes og så får jeg det på min ipod. Jeg er udmærket klar over min andel, men det er ikke mig, der gør det.” (Anni, stud.jur., KU)

Citaterne fra Mikkel og Anni fortæller at det er andre der opsøger dem og dermed distancerer de sig fra selve tilegnelsen. Frygten for virus og for at blive opdaget må betegnes som underordnet, mens den generelle lave tilegnelse af underholdningsfiler er den primære årsag til deres tilvalg af lovlig underholdning.

7.2.1.2.2. Gruppe B

(Lone, Rune, Marie og Casper)

Personerne i gruppe B har et større forbrug af underholdningsfiler end gruppe A. Modsat Sofie, Anni og Mikkel, er de i denne gruppe opsøgende i deres tilegnelse af ulovlige filer, og besidder samtidig de nødvendige it-kundskaber til selv at tilegne sig underholdning fra bl.a. torrent- og streamingsider. Hvad er deres bevæggrunde for at vælge det ene frem for det andet? Lone streamer tv-serier ulovligt, men låner film fra biblioteket. Hun får tilfredsstillende sine behov for udvalg, funktion og tilgængelighed til film på den lovlige side filmstriben.dk, men en lignende side med tv-serier er ikke til stede, derfor streamer hun tv-serier ulovligt. For Maries vedkom-

mende er den generelle tilegnelse af musik og film spredt flygtigt ud over et år, og den opstår pludseligt. Når lysten er til stede, downloader hun mange musikfiler.

"Jeg henter nogle gange musik og film og det er i perioder" (Marie, stud.med., KU)

For både Marie, Casper og Runes vedkommende, er kunstnerens formue afgørende for om de synes tilegnelsen er i orden. De mener at de betaler for de mindre kunstneres musik, mens de uden dårlig samvittighed ulovligt downloader fra store kunstnere eller produktioner, Marie siger:

"Den store amerikanske kapital mangler ikke penge, og mine penge er en lille fisk i vandet. De små bands' musik køber jeg, og ved det kommer også en god samvittighedsfuld ejerskabsfølelse op i mig." (Marie, stud.med., KU)

Rune opstiller problemkomplekset således:

"Mit bud er at det er en pumpet industri, og jeg er ikke sikker på at jeg er enig i den måde det kører på. (...) Jeg anerkender at det også skal kunne lade sig gøre at leve af det [at producere musik og film], for derigennem at udvikle sig og blive bedre. Så er jeg godt klar over at hvis alt bare blev downloadet ulovligt, ville det også være problematisk. Samtidig ved jeg også hvor mange penge U2 tjener på at spille en enkel koncert. Et eller andet sted så føler jeg ikke at jeg krænker én ved at hente hans musik ulovligt hvis vedkommende tjener en halv milliard. På den lange bane kan jeg godt se at der må være en grænse for ulovlig downloads." (Rune, stud.polit., KU)

I de tre kategorier deles denne stigmatiserende forestilling af plade- og filmindustrien. For personerne i første kategori udmønter holdningen sig ikke i handling, men det skyldes de tidligere nævnte årsager som lavt medieforbrug og manglende it-evner. For personerne i kategori 1 og 2 bliver forestillingen til en argumentation baseret på forestillingen om en grådig og kapitalstærk industri. Et moralsk dilemma opstår når det drejer sig om små, danske bands. Det er tydeligt at det er samvittighedsmæssigt korrekt at købe deres musik ellers underminerer man deres levegrundlag. Dette kompleks er behandlet særskilt i rapporten.

7.2.1.3. Kategori 3

De der fortrinsvis tilegner sig underholdningsfiler ulovligt

I denne kategori hører følgende 11 personer: Louise (stud.med.), Morten (cand.polyt.), Michael (RUC-studerende), Sandra (cand.mag.), Anders (cand.polyt.), Eva (cand.mag.), Line (cand.mag.), Emilie (stud.arch.), Myrna (stud.arch.), Frederik (stud.scient.) og Christoffer (RUC-studerende).

Personernes adfærd er kendetegnet ved et højt forbrug af ulovlige underholdningsfiler, og tilegnelsen af filerne sker primært fra torrent- eller streamingsider. Som et selvskøn blev de bedt om at angive andelen af ulovlig og lovlig tilegnelser af underholdningsfiler, Myrna svarede således:

"20 pct. er lovligt og 80 pct. ulovligt." (Myrna, stud.arch., KARCH)

Kvotienten som Myrna foretager er et selvskøn som de interviewpersoner der bekendte at de tilegnede sig underholdningsfiler ulovligt blev bedt om at foretage. Det er ikke udmøntet i nogen statistik. Den laveste kvotient der nævnes er 50/50. Erfaringen med denne selvbergnende kvotient viser at personerne er meget åbne og ærlige omkring deres forbrug, men interviewkonteksten kan muligvis få nogle af dem til at trække procentsatsen ned til fordel for de lovlige filer. Rubriceringen er derfor ikke udelukkende baseret på dette skøn.

7.2.2. De praktiske bevæggrunde og argumentation

Denne gruppe har været meget bevidste vedrørende deres adfærd og at den er ulovlig. Argumenterne og bevæggrundene behandles mere uddybende end de forrige kategorier af den årsag, at de langt overvejende deles af de fleste i de forskellige kategorier, undtagen Frederikke der som den eneste udtrykker en moralsk funderet modvilje mod ulovlig tilegnelse af beskyttede værker generelt.

7.2.2.1. Tilgængelighed, udvalg og funktionalitet

De tidligere omtalte nøglebegreber bliver hos denne gruppe nøgleargumenter for at benytte sig af de ulovlige hjemmesider. Som det fremgår af interviewene, indeholder de ulovlige hjemmesider og databaser nogle funktioner der appellerer til det moderne menneske, der ønsker valgfrihed i forhold til udvalg og tidspunkt. De tre begreber supplerer hinanden og mødes i forening på de ulovlige hjemmesider, og er de overvejende faktorer for hvorfor personerne vælger disse hjemmesider. Morten udtrykker sine bevæggrunde således:

"Pointen er at disse torrentsider reelt set er en lettere løsning for borgeren. Der er ikke nogle etablerede, lovlige udbydere der stiller denne service til rådighed. Reelt set får jeg større tilgængelighed og bedre funktionalitet ved at anvende de ulovlige sider end de lovlige, og det er en interessant pointe." (Morten, cand.polyt.)

Det er bemærkelsesværdigt at kun én nævner fordelene ved, at det er gratis:

"Som studerende er det et økonomisk spørgsmål. Man har ikke råd til hverken at købe eller leje filmene. (...) Det er i hvert fald min intention at ændre adfærd når jeg får børn, så skal de ikke lære disse ulovligheder." (Emilie, stud.arch., KAARCH)

At Emilie står alene med den betragtning, kan skyldes at de andre i denne kategori anser det økonomiske aspekt som en implicit præmis for tilgængeligheden, dog nævner ingen andre at de har i sinde at undlade at downloade eller streame ulovligt når de får børn.

Som en naturlig præmis besidder de alle i denne kategori de nødvendige it-kundskaber og er ajourført med udviklingen på internettet vedrørende hvilke hjemmesider der åbner og lukker – og genopstår.

"Det kan godt være, at de proklamerer at Piratebay er lagt ned, men det er den ikke, man skal bare kende tricket og så er man inde." (Louise, stud.med., KU)

Torrentsiderne er en medieplatform hvor brugerne kan surfe, blive inspireret og derigennem bliver deres høje forbrug holdt ved lige. Finder man en ny serie, er der ofte hele sæsoner tilgængelige. Louise beskriver sit forbrug således:

"Jeg ser faktisk aldrig tv. Det er primært torrentsider[jeg anvender]. Det er den eneste måde jeg tilegner mig underholdning på og det er på et dagligt plan. Min computer står næsten altid åben, så finder jeg serier. Jeg behøver ikke vente og se om de kommer til Danmark." (Louise, stud.med., KU)

Louises udsagn repræsenterer kategori 3's integrerede forbrug af lovlige torrent- og streamingsider.

7.2.3. De moralske argumenter og ræsonnementer

7.2.3.1. Synder og frelser

Samvittighed er en flygtig og lunefuld størrelse der er svær at måle og gradbøje. Med spørgsmålet *"føler du, at du krænker ophavsmanden ved at tilegne dig hans*

værk ulovligt?”, er hensigten at de unge skal reflektere over lovovertrædelsen på et individuelt, emotionelt niveau. Det er et bevidst retorisk valg at anvende ordet *føler* i stedet for *mener* eller *synes*. Dermed undersøges det, om følelsen af, at krænke ophavsmanden er nærværende hos dem der tilegner sig filer ulovligt, og hvis ikke den er det, kan de så reflektere over hvorfor? Spørgsmålet fremkaldte mange reflekterende argumenter der kan kondenseres til to overordnede argumenter: Forestillingen om en kapitalstærk industri over for den ”lille” bruger, og tv-serier som en offentlig og grænseløs fremvisning af et værk.

7.2.3.2. Den store, stygge industri

Jo større produktionen er og mere kendt kunstneren er, desto mere distancerer de unge sig fra ophavsmanden. Film- og musikkunstners status er afgørende for om de unge får god eller dårlig samvittighed af at tilegne sig værket ulovligt.

”Hvis det er et stort selskab som Universal, Fox eller en anden kæmpestor multimediekoncern der har en film som alligevel tjener millioner, så har jeg ikke de store problemer med at det måske ikke er helt lovlige steder jeg ser filmen fra.” (Michael, stud. fra RUC)

Louise siger:

”Det der kan give mig ondt i maven er de små bands der går glip af deres penge. Jeg køber ofte musik på Itunes fra små kunstnere, men er ligeglad med en stor kunstner som Madonna. (...)

Fordi de [de store kunstnere] har så mange penge i forvejen og derfor ikke savner mine 80 kr. Jeg ved godt at jeg laver noget rod, men jeg er ligeglad.” (Louise, stud.med., KU)

Der er udpræget en forestilling om en grådige, amerikansk industri som nærmest tager form af et fjendebillede. Afhængig af kunstnerens formue, er vedkommende enten en del af den grådige industri eller helt uden for. Fjendebilledet er tydeligt hos Frederik og Rune der beklikker musik- og filmbranchen som helhed. De mener ikke at borgerne eller kunstnerne har gavn af branchen. Et uddrag fra interview med Frederik, stud.scient. fra KU belyser forestillingen:

Frederik: Selvom det er en begrænset viden jeg har, så har jeg hørt at pladeselskaberne behandler deres kunstnere økonomisk rigtig dårligt. Jeg ved godt at jeg

med mine handlinger bevirker at kunstnerne slet ikke får nogen penge, men jeg føler ikke at jeg krænker kunstnerne, men i stedet krænker jeg en mand der har råd til sin egen ø, privatfly m.m. Burde han ikke betale sine kunstnere noget mere hvis han har råd til det?

Interviewer: Hvis pladeselskaberne ændrede fordelingsnøglen, ville du så købe musikken lovligt?

Frederik: Så ville jeg agere som Christoffer [Christoffer er med i gruppen der interviewes], støtte de små og være ligeglade med de store. (...) Jeg mener de mindre kunstnere bliver røvendt af deres pladeselskaber.

Interviewer: Hvad med af dig?

Frederik: Nej, ikke af mig. Jeg vil ikke deltage i kampen før der kommer gennemsigthed i branchen.

I et andet interview beklikker Rune (stud.scient.pol., KU) industrien således:

Rune: (...) det er en pumpet industri og jeg er ikke sikker på at jeg er enig i den måde det kører på. (...) industrien er så kommerciel og der er så mange reklamer på fx MTV, hvilket bevirker at det ikke er de bedste produkter vi får.

Frederik og Runes forestillinger om branchen er de mest eksplicite, men de fleste i samtlige kategorier deler forestillingen om en pengestærk industri som ikke lider nogle mærkbare tab af den individuelle ulovlige tilegnelse af film og musik.

Helt blottet for moral er de unge ikke. Der er en tydelig norm at spore der gælder for de fleste i alle kategorier. Sondringen mellem "store" og "små" kunstnere afgør hvorvidt Rune, Christoffer, Louise og Marie tilegner sig musik ulovligt eller lovligt. Normen er at man bør betale for den "lille" kunstners værk. "Små" kunstnere eller bands indgyder nærhed hos de unge. Der opstår en relation der rækker ud over kunstnerens værk, og der skabes en relation mellem bruger og kunstner. Det er et andet forhold der gælder for "store" kunstnere, hvor der er større distance-ring. Dermed forholder man sig til det pågældende værk og ikke i udpræget grad til kunstneren som det er tilfældet med "små" kunstnere. Det er retorisk interessant at næsten alle anvender ordet *støtte* i stedet for at *betale*, når det gælder om at betale for små bands' musik, fx i interviewet med Myrna og Emilie:

Myrna: "Et nyt, dansk band der ikke tjener så mange penge, dem vil vi [Myrna og hendes mand] gerne støtte. Så føler vi at vi støtter bandet ved at købe deres musik

på iTunes, hvorimod Madonnas nye album er vi lidt mere ligeglade med.” (Myrna, stud.arch., KAARCH)

Emilie: *”Jeg har det som Myrna, en mindre kunstner vil man godt støtte.” (stud.arch., KAARCH)*

Det sproglige udtryk kan tyde på at man fra de unges side anser det som socialt acceptabelt at tilegne sig underholdningsfiler i cyberspace, så længe man støtter de små kunstnere. Det er således ikke et spørgsmål om at bryde eller overholde gældende lovgivning, men et spørgsmål om god og dårlig samvittighed i forhold til kunstnerens levevilkår. Bemærkelsesværdigt nok kan ingen definere grænsen for hvornår kunstneren er stor eller lille, hvilket Sofie, som den eneste, påpeger som en problemstilling:

”Det åbner bare op for en utrolig interessant diskussion om, hvornår man ikke længere er en ”struggeling artist”¹⁵” (Sofie, stud.scient., KU).

Sofie er den eneste der af sig selv berører emnet, mens andre kommer med eksempler på hvilke kunstnere der er store. Sondringen mellem stor og lille kunstner eller lille og stor filmproduktion beror på de unges individuelle forestilling om industrien og kunstnerens formue og er derfor meget flygtig og divergerende.

7.2.3.3. Den grænseløse fremstilling af underholdning

Det andet hovedargument er at visningen af tv-programmer bliver betragtet som en offentlig og grænseløs fremvisning. Når et afsnit af en tv-serie eller et tv-program bliver sendt på en tv-kanal et sted i verden, betragtes det af de interviewede i kategori 2 og 3 som fremvist for alle, og en gang fremvist, altid fremvist! Sådan forklares betragtningen i sin enkelhed, Louise siger:

”De fleste af de serier der er på torrentsider stammer fra folks harddiske. Det er altså afsnit der har været vist i tv, men som er blevet optaget og lagt på nettet.” (Louise, stud.med., KU)

Citatet understreger at Louise har svært ved at se det kriminelle i at sprede og dermed dele et afsnit af en allerede offentlig fremvist tv-serie.

---

¹⁵ Struggeling artist er Sofies eget udsagn, og betegner en hårdtarbejdende kunstner der på et spinkelt økonomisk grundlag forsøger at slå igennem.

Anders synes at de forskellige tv-stationer forsøger at skabe kunstige landegrænser på internettet som han ellers betragter som udryddet i cyberspace. Han ser tv-stationen Fox's programmer som ligger tilgængeligt på Fox's hjemmeside, men kun til amerikanske statsborgere, hvilket Anders ikke mener er rimeligt, han siger:

"Men det pudsige er at hvis jeg boede i USA, ville jeg online kunne se de pågældende serier gratis. Det kan man ikke medmindre man har en amerikansk IP-adresse. (...) Jeg synes det er sært, hvorfor skal amerikanske statsborgere have ret til at se serier på nettet som andre ikke kan se? (...) Det er nok fordi de europæiske tv-stationer skal købe sæsonerne.¹⁶ Men det er lidt forældet at tænke sådan. Der er jo egentlig ikke landegrænser på internettet – og så er der alligevel." (Anders, cand.polyt.)

På trods af at man fra industriens side forsøger at begrænse tilgængeligheden til de gratis onlinetjenester, bliver det af visse unge brugere betragtet som en af internettets præmisser at alle kan sprede og dele informationer, herunder også underholdning. Som tidligere nævnt er Youtube et eksempel på internettet eksponeringspotentialer der samtidig sprænger landegrænserne.

7.2.3.4. Den usolidariske bruger

Forudsætningen for at torrentsiderne/peer-to-peer (p2p) kan fungere er at brugerne lader deres downloads ligge, så de er tilgængelige for andre. På nær én, lader ingen, bemærkelsesværdigt nok, deres torrentdownloads blive liggende.¹⁷ Det er en envejsudnyttelse hvor man henter det man har brug for, Christoffer siger:

"På det punkt er jeg virkelig usolidarisk. Jeg bruger youtorrent.com, men jeg henter det jeg skal bruge og sletter derefter filerne. Men det er fordi jeg er bange for at blive knaldet. Man kan sikkert finde ud af det på trods af at jeg sletter filerne, men jeg føler, at jeg sikrer mig." (Christoffer, stud. fra RUC)

Emilie siger:

"Det er bevidst, at jeg ikke deler eller lægger noget ud. Jeg tror, at jeg ikke føler mig så kriminelt ved at hente en fil som ved at lægge den ud." (Emilie, stud.arch., KAARCH)

---

¹⁶ Anders mener at de europæiske tv-stationer skal opfordres til at købe de amerikanske tv-serier han ser på internettet.

¹⁷ Dette er kun relevant på torrentsiderne, hvor man downloader. På streamingsiderne bliver filen kun vist, ikke gemt.

Louise siger:

"Jeg er dybt usolidarisk .Ligeså snart jeg har min fil, sletter jeg den fra min konto, så andre ikke kan downloade den. Så snart man har filen på sin computer, kan overvågningen gå i gang." (Louise, stud.med., KU)

Kun Frederik lader sine downloads blive, han siger:

"Når min download er færdig, lader jeg nogle gange filen blive liggende et par dage som en slags solidaritet med andre brugere. Jeg vil føle at jeg nassede hvis jeg slettede det hele med det samme." (Frederik, stud.scient., KU)

At kun én af de interviewede lader sine downloads blive liggende skyldes overvejende, at de fleste i kategori 2 og 3 har en formodning om, at risikoen for at blive opdaget forøges, hvis man lader sine downloads blive liggende.¹⁸

Det er tydeligt, at denne undersøgelse bekræfter påstanden om computerens og internettets ophævelse af tid og rum. Ophævelsen af tid og rum er nyttig i mange, lovlige sammenhænge, såsom chat og e-mail. Men undersøgelsen viser, at der også sker en distancering mellem mennesker. Distanceringen tydeliggøres bl.a. af, at næsten ingen lader deres torrent-downloads blive liggende. Der er således ingen solidaritet med torrentnetværkets brugere på trods af, at det er en forudsætning at private deler deres filer.

Emilie reflekterer over distanceringen mellem mennesker. Hun siger:

"Jeg vil gerne tilføje, at computeren skaber en distance til ophavsmanden eller kunstneren." (Emilie, stud.arch., KAARCH)

Udsagnet taler for sig selv og viser, at der som udgangspunkt heller ikke er solidaritet mellem bruger og ophavsmand og bruger og bruger i mellem.

7.3. Sammenfatning

I takt med udviklingen af internettets muligheder udvikles der parallelt nogle etiske regler der ikke følger gældende lovgivning, men er baseret på folks egne ræsonnementer. Bevæggrundene for at anvende de ulovlige hjemmesider er, at tilgængeligheden, funktionaliteten og udvalget er bedre end på lovlige hjemmesider, og at ingen etablerede, lovlige firmaer/udbydere kan tilbyde samme høje niveau inden for de tre nøglebegreber. Adspurgte ser de unge sig villige til at betale et beskedent

---

¹⁸ Hvilket formentlig er i overensstemmelse med de faktiske forhold.

beløb, ca. 300 kr. om måneden, til en lignende lovlig udbyder, men mener ikke det er aktuelt. De moralske ræsonnementer er baseret på forestillingen om en kapitalstærk industri der økonomisk ikke mærker den enkeltes ulovlige tilegnelser. Der er en udbredt enighed om, at man skal købe de "små" kunstneres musik, men ingen kan definere en stor-lille-grænse. Der hersker en form for Robin Hood-mentalitet, hvor det er i folkets tjeneste at internettet har udviklet muligheder for deling af filer.

Vedrørende tv-serier og -programmer anser de unge i kategori 2 og 3 fremvisningen i tv som en global fremvisning der blot bliver multipliceret i andre medier, såsom på streaming- og torrentsider. Det er de fremtrædende refleksioner over bevæggrundene. På trods af Robin Hood-mentaliteten er der ingen solidaritet med torrentsystemet eller de andre brugere, eftersom flertallet af brugere undlader at lade hentede filer være tilgængelige for andre brugere. Man føler ikke en forpligtelse til at vedligeholde torrentsystemet, på trods af at det er en vigtig forudsætning at der skabes nye eksemplarer af filerne. Torrentsiderne er således ikke sociale platforme på samme måde som Facebook og Twitter. Ifølge interviewpersonerne interagerer de ikke med de andre brugere, og det er ikke fora hvor der etableres relationer.

7.4. De unges forhold til ophavsret i de akademiske miljøer

Som de forrige afsnit kan afsløre, tilegner en overvejende del af respondenterne og de interviewede sig underholdningsfiler ulovligt. For at interessenter inden for akademiske miljøer kan målrette deres fremtidige arbejde, er det relevant at vide hvorledes de unge forholder sig til akademiske værker i cyberspace. Anden del af interviewene omhandlede derfor akademiske værker. Ud fra svarene, vedrørende underholdningsfiler, kan der ikke foretages en kategorisering af de interviewede. De nævnte problemkomplekser og argumenter er meget homogene og generelle for de udvalgte studieretninger. Dog er der et specifikt problemkompleks med ulovlig tilegnelse af softwareprogrammer der knytter sig til bestemte uddannelser. Det behandles særskilt.

Anden del af interviewet blev indledt med spørgsmålet om de unge, i forbindelse med deres akademiske arbejde, har befundet sig i en situation der omhandlede ophavsret. Af svarene på det spørgsmål fremgår det tydeligt at de to mest fremtrædende problemstillinger der knytter sig til ophavsret er: fotokopiering af bøger og billeder fundet på nettet til brug i opgaver, præsentationer m.m. Således kan man konstatere at fysiske bøger og kompendier stadig har en fremtrædende rolle på de højere læreanstalter, og at internettet ikke har påvirket den digitale spredning af akademiske værker med samme hastighed og omfang som med underhold-

ningsfiler. Dog hentes mange artikler gennem universiteternes biblioteksdata-baser, hvilket er en ordning mange påskønner.

7.4.1. Fotokopiering

Vedrørende fotokopiering har Sandra og Trine en interessant dialog, der belyser en meget udbredt tvivl:

Trine: "Vi er tit i tvivl på studiet. Især i situationer hvor vi kun skal bruge et kapitel fra en bog, må man låne den på biblioteket og kopiere dét ene kapitel?" (stud.scient., LIFE)

Sandra: "Det må man gerne hvis det er til eget brug, det har jeg i hvert fald hørt, man må godt tage nogle kapitler til privat brug, men ikke en hel bog." (cand.mag.)

Trine: "Jeg sjussede mig frem til at jeg godt måtte. Jeg har aldrig fotokopieret en hel bog." (Trine, stud.scient., LIFE)

Dialogen mellem Sandra og Trine belyser, at bøger og kompendier udgør en stor del af undervisningsmaterialet, og den foretrukne, selvbestaltede eksemplarfremstilling er en fysisk udgave af en bog eller kompendium. I en digitaliseret tidsalder kan fotokopiering virke barokt, men en forklaring kan findes i vanerne og omfanget af brugen af it på studierne. Hvis de unge overvejende arbejder med fysiske bøger, tekster og skal aflevere fysiske opgaver, præger det vanerne og mentaliteten. Hvis originalen er fysisk, bliver eksemplarfremstillingerne ligeledes fysiske. Processen med selv at digitalisere værkerne, fx ved at scanne dem, kan virke omstændelig, men det samme kan siges om fotokopier, så vanetænkning må menes at være en plausibel forklaring. Ingen nævner, at de af lovmæssige årsager fotokopierer bøger.

7.4.2. Anvendelse af internettet til akademisk brug

Hvorfor er en note ikke længere nok?

"Jeg sætter gerne et billede på forsiden, og der er ikke en kæft, der opdager det." (Flemming, stud.mag., KU)

Ovenstående bramfrie citat stammer fra Flemming og refererer til, at ophavsmanden næppe vil håndhæve sin ophavsret til et forsidebillede på Flemmings opgave. Som før nævnt er fysiske bøger forsat meget anvendte, mens internettet af de un-

ge i særlig grad anvendes som et opslagsværk eller til søgning efter illustrationer. Internettets forskellige platforme for vidensdeling bliver betragtet og behandlet som et fysisk opslagsværk, hvorfor de unge har adopteret de samme regler, som er gældende for god citat- og referenceskik. Nedenstående uddrag stammer fra en debat mellem Mikkel, cand.mag. samt ph.d.-studerende, og Sofie, stud.scient., begge fra KU:

Sofie: "Jeg føler at grundstenen må være at man citerer og refererer korrekt. Men jeg ved ikke om jeg ubevidst begår ulovligheder."

Intervieweren: "Henter du billeder, grafer eller lignende fra nettet?"

Sofie: "Ja, men jeg vil altid referere til dem."

Intervieweren: "Har du hentet og brugt et billede fra nettet?"

Sofie: "Ja, og så har jeg refereret til siden. Vi gik videre og fandt frem til navnet på fotografen, men vi spurgte ikke om lov til at bruge billedet." (fortsættes)

Mikkel: "Jeg er meget enig, og jeg har gjort det samme uden at spørge om lov. På et eller andet plan vil jeg mene at det vil blive klodset og omstændeligt at hive fat i en der ikke kan huske at han har lavet det."

Intervieweren: "Er det i orden at man skal spørge rettighedshaveren om lov før man anvender hans billede fundet på internettet?"

Sofie: "Man ligger jo på vippen i øjeblikket. Fra den gamle tidsalder hvor man burde og kunne spørge om lov til nu hvor man kan hente det man har brug for. Nej, man burde ikke skulle spørge om lov, og samtidig burde man. Jeg vil da gerne vide hvis jeg havde taget et billede og andre ville bruge det ... Nej, det ville jeg måske ikke."

Mikkel: "Dér tror jeg nok at jeg er uenig. Hvis det ligger på internettet og man finder det ved en googlesøgning, så burde man være klar over at folk kan finde på at bruge det."

Sofie: "(...) så er der måske mange akademikere, der er tilbageholdende med at lægge deres værker ud på nettet hvis det bliver ublu brugt."

Mikkel: "Men det store akademiske "no go" er stadig ikke at referere korrekt."

Debatten mellem Sofie og Mikkel viser, at internettet til akademisk brug fortrinsvist anvendes som opslagsværk og illustrationssøgning. De etiske overvejelser mellem Sofie og Mikkel om forholdet til ophavsmanden lægger sig tæt op ad de eksisterende regler for god citat- og referenceskik, der er gældende for fysiske bøger. Sofies vægelsind i den refererede situation belyser dilemmaet mellem internettets mulig-

heder og ophavsrettens udfordringer. De etiske overvejelser blandt interviewpersonerne er at de værker der ligger på internettet gerne må anvendes, så længe ophavsmanden krediteres korrekt. Desuden mener de fleste at man bør være smigret over at blive krediteret i en akademisk sammenhæng. Til spørgsmålet om i hvilke situationer de unge selv ville blive krænkede, svarede alle, at det ville de blive ved plagiering, forkert citering eller manglende reference. Her et repræsentativt udrag:

Intervieweren: "Hvornår ville I føle at jeres værk blev krænket?"

Kate: "Hvis jeg havde udgivet noget som nogen andre misbrugte. Men hvordan folk får fat i mine værker, er mig uvedkommende." (fortsæt)

Flemming: "Jeg vil også sige ved plagiering. Jeg ville være bedøvende ligeglad med om det jeg havde skrevet lå på en hjemmeside, hvor andre kunne hente det gratis."

Kate: "Jeg ville være totalt stolt."

(latter)

Morten: "Netop, smid en reference ind, så er jeg glad."

Det økonomiske tab og en eventuel ulovlig spredning af ens værk overskygges af tilfredsheden ved at værket anvendes. Dette forhold kan skyldes en implicit præmie inden for det akademiske miljø, hvor anvendelse i mange tilfælde kan tages som udtryk for anerkendelse. Deres unge alder taget i betragtning vejer anvendelse og dermed også anerkendelse tungere end juraen vedrørende tilegnelsen. Dialogen viser samtidig en erkendelse af internettets mulighed for spredning af værker uden ophavsmandens tilladelse. Ligesom med underholdningsfiler er selve tilegnelsen eller anskaffelsen af et akademisk værk uvæsentlig og op til den enkelte, mens krediteringen er vigtig. Man forudser ikke et ophavsretligt anarki, men ser positivt på de muligheder internettet indeholder.

7.4.2.1. Tilgængelighed og tillid

Google er den side de fleste refererer til når de beretter om deres brug af internettet i en akademisk sammenhæng. Det kan skyldes at det reelt set er den mest anvendte side og den de fleste associerer som opslagsplatform. En anden årsag kan være at man på trods af anonymitet ikke vil nævne mere suspekte hjemmesider der kan miskreditere ens faglighed. Google har forskellige funktioner hvor man bl.a. kan søge efter bøger, billeder og videnskabelige tekster og er derfor også meget bred, hvilket nok er en medvirkende faktor til den relativt høje anvendelsesgrad.

Den opfylder således kriterierne for tilgængelighed, funktionalitet og udvalg. Ingen nævner, at de har haft dårlige erfaringer med Google, ej heller nævner nogen hjemmesider, hvor man lovligt kan hente værker.

Som udenforstående kan man betvivle troværdigheden af Google Scholar, men den er åbenbart særdeles anvendt hos de unge. Som tidligere beskrevet overvejede ingen, at det muligvis ikke er ophavsmanden, der har lagt værket ud. Det er derfor de unges egen intuition der anvendes til at vurdere værkets anvendelighed.

Det er værd at bemærke, at ingen af interviewpersonerne selv digitaliserer værker og gør dem tilgængelige på internettet. Det kan både skyldes bekvemmelighed og ligesom med underholdningsfiler, at man ikke føler hverken samhørighed eller ansvar over for databasen eller de pågældende hjemmesider. Nedenstående uddrag er en samtale:

Intervieweren: "Kunne I forestille jer at benytte en faglig relevant hjemmeside hvor der lå akademiske værker, men ikke nødvendigvis med rettighedshavernes tilladelse?"

Margit: "Jeg kunne godt finde på at hente fra den, men ikke bidrage."

Intervieweren: "Hvorfor ville du ikke bidrage?"

Margit: "Jeg ville ikke gide at uploade."

Marie: "Nej, det er besværligt."

Louise: "Det er bedre at sidde med en bog."

Marie: "Jeg ville være betænkelig ved at anvende emnerne. Det er frygten for at de er manipulerede eller ufuldstændige."

Louise: "Det handler om tillid til siderne."

Ud fra samtalen kan man udlede to væsentlige pointer. Som det er gældende for torrentsider, er der ikke en solidaritetsfølelse med de akademiske hjemmesider, man kan sagtens "tage uden at bidrage". En anden pointe er, at det ikke er den tvivlsomme lovlighed af at sprede et akademisk værk på internettet der afholder dem fra at uploade, men et spørgsmål om deres lyst og vilje.

Ovenstående samtale berører emnet tillid hvilket er en vigtig faktor. Udover Google, anvendes og roses universitetsbibliotekers samarbejde med de forskellige, relevante tidsskrifter meget, fx af Mette:

“Det er helt genialt, at man kan logge sig ind på det Kongelige Biblioteks net hjemmefra og derefter have adgang til alle videnskabelige artikler og magasiner. Det bruger vi meget på mit studium.” (Mette, stud.scient., KU)

Ud fra Mettes udsagn er der for uddannelsesinstitutionerne både perspektiv og ræson i at samle og kollektivisere de forskellige tidsskrifter og magasiner og stille dem til rådighed for de studerende. Det vil give den nødvendige tilgængelighed, udbud og troværdighed.

De eneste der beklager sig er de medicinstuderende, Louise og Margit siger:

Margit: “Når man er inde på Københavns Universitets hjemmeside kan man få adgang til tidsskrifter og magasiner. Det irriterer mig at jeg som studerende skal betale penge for at læse en artikel. Har man som forsker ikke en interesse i at så mange som muligt får kendskab til ens resultater?”

Louise: “Artiklerne er i forskellige magasiner og jeg skal have abonnement til dem alle, hvis jeg skal holde mig ajour. Jeg kunne godt tænke mig en ordning hvor jeg kunne betale et beløb mod at have ubegrænset adgang til de forskellige magasiner.”

Det kunne tyde på, at tilgængeligheden ikke er ens på alle universiteter, hvilket umiddelbart kan virke besynderligt.

Der er ikke meget der tyder på at interviewpersonerne er med til at sprede akademiske værker ulovligt. Men i deres brug af internettet anser de det ikke som problematisk, at et værk findes på internettet uden tilladelse fra rettighedshaveren.

7.4.3. Ulovlig tilegnelse af software

Som beskrevet tidligere sættes visse studerende i et alvorligt dilemma. Det er studerende på uddannelser hvor der er behov for at anvende dyre softwareprogrammer. På baggrund af projektets empiri kan det konstateres at problemstillingen er til stede for de studerende ved LIFE, DTU og Kunstakademiets Arkitektsskole. Et uddrag af interviewet med stud.arch.'erne Myrna og Emilie belyser emnet således:

Intervieweren: “Har I tilegnet jer softwareprogrammer ulovligt?”

Myrna: “Ja, det er stort set alle de programmer jeg har på min computer. Det er hovedsageligt tegneprogrammer. Det er et bevidst valg jeg har truffet da jeg anvender programmerne til opgaver på skolen. Der har været en diskussion om netop denne problemstilling på skolen. Skolen er selvfølgelig modstander af at vi kopierer

og anvender de ulovlige kopier, men det er samtidig de programmer vi undervises og skal udføre vores projekter i. Men hvorfor stiller skolen så ikke de relevante programmer til rådighed?

Emilie (tilføjer): "Ikke engang gennem abonnementer."

Myrna: "Derfor tyer man til at anskaffe sig dem ulovligt."

Intervieweren: "Hvad er prisen på et program?" (fortsat)

Myrna: "Det koster rigtig mange penge, fx koster en licens til Autocad 40.000 kr.¹⁹

Intervieweren: "Hvor mange programmer i dette prisniveau er det nødvendigt at anskaffe sig i løbet af en uddannelse?"

Emilie: (efter at have talt sammen) "Man kommer nok op på ti til femten stykker."

Intervieweren: "Hvordan anskaffer I jer dem?"

Emilie: "På et tidspunkt kunne man faktisk få dem på skolens server, it-afdelingen henviste og vejledte os i at hente programmerne. (...) Men det blev stoppet da en eller anden skrev en artikel i avisen om dette kompleks. (...) Nu må vi selv finde ud af det. Rent praktisk foregår det ved at en eller anden har en cd-rom hvor programmet ligger, og den cirkulerer blandt de studerende."

Uddraget viser kompleksiteten mellem softwareprogrammernes nødvendighed, skolens krav og den manglende lovlige tilgængelighed. En tilsvarende problematik nævnes fra Morten, cand.polyt. og stud.scient. Trine fra LIFE. Trine indrømmer at hun ulovligt har anskaffet sig softwareprogrammer til studiebrug da de var for dyre at købe for hende, og hun fortæller supplerende, at hun oplevede at denne handling havde en vanedannende effekt:

"Jeg har brugt nogle computerprogrammer hvor det har været kopiprogrammer, bl.a. et der hedder GIS.²⁰ De koster mange penge når man er studerende. Det er ulovligt, og det ved jeg godt, men det har været nødvendigt. (...) Men det er også en naturlig ting der eskalerer, fx når én lige har købt CS4, så er det naturligt at vi andre lige får lagt den ind på vores computere.²¹" (Trine, stud.scient., LIFE)

De sidste linjer indikerer at de ulovlige softwareprogrammer bliver en integreret del af studiemiljøet. Bevæggrundene er, at programmerne er en forudsætning for at deltage og bestå kurserne, men er alt for dyre.

¹⁹ Autocad er et 2- og 3-dimensionelt tegne- og modelleringsprogram.

²⁰ Geographical Information System; er et system hvor man kan hente og lagre geografisk relevante informationer.

²¹ CS4, Creative Suite, er et avanceret billedprogram fra Adobe.

I nærværende problemstilling skal det nævnes at interviewpersonerne erkender, at institutionerne stiller programmerne til rådighed på et antal af skolens computere, men de studerende finder det omstændeligt og uforeneligt med deres arbejdsmetoder. Morten siger:

"Jeg synes også, at universiteterne skulle lave nogle aftaler, der gjorde, at de studerende kunne hente de nødvendige programmer ned til deres computere. Nogle af programmerne er til rådighed i deres data-bar, men samtidig kræver DTU også at de studerende skal have en bærbar, så det er jo lidt modsigende." (Morten, cand.polyt., DTU)

De studerende mener at det er paradoksalt, at de bliver bedt om at udføre opgaver i et program der for dem er ubetaleligt. Yderligere henviser de studerende til licenshaverens fordele ved at skolen underviser i netop deres programmer. Dermed bliver de studerende fortrolige med softwaren og vil implementere den i deres fremtidige arbejde eftersom de er skolet i de pågældende programmer:

"Jeg lærer at bruge dem [programmerne], og når jeg bliver færdig og kommer ud på arbejdsmarkedet, har jeg jo lært de pågældende programmer. Jeg kan derefter sige til den virksomhed, som jeg får arbejde i, at jeg betjener programmet, og så kan det pågældende firma købe licensen." (Morten, cand.polyt.)

7.4.3.1. En mulig løsning

Emilies kommentar *"ikke engang gennem abonnemeter"* hentyder til en model som benyttes ved Aarhus Arkitektskole, hvor de studerende betaler 250 kr. pr. semester mod at få licenser til de relevante softwareprogrammer (læs mere om ordningen på <http://rum1.aarch.dk/index.php?id=103879>). En lignende abonnementsordning ser Myrna og Emilie gerne blive realiseret på Kunstakademiets Arkitektskole. Det er nemlig tydeligt, at de studerende ærgrer sig over at skulle ty til disse metoder:

"(...) jeg har dårlig samvittighed da jeg ved at programmerne er dyre at udvikle. Jeg synes det er fair at jeg skal betale et eller andet beskedent beløb. I sidste ende skal udviklerne nok få deres penge, da jeg bliver uddannet i deres programmer. (...) Ud fra den begrundelse kunne de godt stille dem til rådighed billigere over for skolen eller direkte over for os studerende." (Myrna, stud.arch., KAARCH)

En interessant observation er at Morten, Myrna og Emilie alle tre tilhører kategori tre inden for tilegnelse af underholdningsfiler, dvs. den gruppe der fortrinsvist streamer og downloader ulovlige underholdningsfiler. Et af kendetegnene ved denne gruppe er at de er kompetente inden for it, en kompetence de opøver på deres studium, og som modvilligt anvendes i pressede situationer. Denne observation bekræfter projektets tese om at jo flere it-kundskaber de unge tilegner sig desto større bliver sandsynligheden for at de tilegner sig underholdningsfiler ulovligt over internettet.

7.5. De unges bud på fremtiden

Et overvejende flertal af respondenterne af spørgeskemaerne mener ikke at ophavsretten skal afskaffes, men der er tydeligvis plads til forbedringer. Nogle af de forbedringer har interviewpersonerne givet bud på. De er blevet spurgt om hvad de vurderer der kommer til at ske med ophavsretten og udviklingen af internettet. Nogle forudser at vidensdelingen indskrænkes, mens andre forudser større platforme. Her følger et uddrag:

Intervieweren: "Hvad er jeres forudsigelser for ophavsretten og akademiske værker?"

Kate: "Inden for den akademiske verden vil man gøre meget for at beskytte værker. (...) Dermed er det ikke bare eksemplarfremsstilling der er et problem, men også om man har tillid til indholdet." (Kate, stud.mag., KU)

Morten: "Jeg tror at det kan gå begge veje. Enten kan de finde på at lukke det hele ned, eller så kommer det hele ud på nettet, så alle kan benytte det. (...) Jeg håber, at det bliver mere åbent." (cand.polyt.)

Flemming: "Mange artikler ligger på JStore allerede. Universiteterne har allerede mange licenser, og jeg tror at der kommer flere af den slags sider, dog med materiale der ligger der uden rettighedshaverens tilladelse." (stud.mag.)

Budene peger i forskellige retninger hvor nogle uddyber det juridiske aspekt:

Lone: "Jeg tror lovgivningen bliver løsere i takt med, at der sker en endnu større digitalisering af værker. Det er uundgåeligt." (Lone, stud.jur., KU)

Anni: "Slaget er tabt, internettet og borgerne har vundet. Det har Apple erkendt. Løbet er kørt, og om 15 år er det endnu mere kørt. Jeg tror at der kommer en stør-

re retspraksis og dommene bliver hårdere, men adfærden er skabt og den er ikke til at ændre.” (Anni, stud.jur., KU)

Mikkel erkender det digitale samfunds præmisser, og at man som akademiker og forsker må vænne sig til at ens resultater kan findes i forskellige versioner på internettet – også uden ens samtykke:

Intervieweren: “Skal det være lovligt for mig at lægge din ph.d.-afhandling ud på internettet uden din tilladelse?”

Mikkel: “Det tror jeg at jeg er nødt til at sige skal være lovligt. Så må samfundet finde en måde hvorpå jeg kompenseres.” (cand.mag. og ph.d.-studerende)

Sofie: “Jeg synes også at det skal være lovligt at lægge værker ud på nettet.” (stud.scient.)

Overordnet set mener de unge, at internettets muligheder fordrer, at man som oplysningsmand og samfund fraviger nogle af de rettigheder ophavsretten på nuværende tidspunkt indeholder. Det er ud fra en pragmatisk overvejelse om, at man alligevel ikke er i stand til at kontrollere eller overskue værkets spredning og udnyttelse.

7.6. Sammenfatning

Den digitale tidsalders mange og spændende muligheder er ikke helt realiseret på de forskellige uddannelsesinstitutioner. Fotokopiering er stadig den foretrukne eksemplar fremstilling. Ingen nævner at de selv digitaliserer værker. Dette forhold skyldes i høj grad vanetækning.

Når internettets platforme for akademisk vidensdeling anvendes vurderer de unge troværdigheden af værkerne ud fra hjemmesidens overordnede troværdighed. Googles forskellige platforme har en høj troværdighed og anvendelsesgrad. De forskellige universiteters biblioteksordninger anerkendes for deres tilgængelighed, udvalg og funktionalitet inden for tidsskrifter og artikler.

Det er tydeligt at interviewpersonerne er “produkter” af en brydningstid der indeholder nogle paradokser som de unge sætter spørgsmålstegn ved. Fx hvorfor må man godt referere en artikel der ligger på internettet, men man må ikke bruge et billede - der ligeledes er fundet på internettet – i sin opgave?

Ophavsrettens gyldighed på internettet er ikke en problemstilling de forholder sig til i særlig grad. Det er ikke vigtigt for dem om ophavsmanden har givet tilladelse til, at dennes akademiske værk bliver lagt på nettet. De mener at det er vilkårene for en digital vidensdeling, og derved hælder de fleste ubevidst til Open Access princippet.²²

---

²² I denne sammenhæng kan Open Access defineres som ideen om at offentliggørelse af viden gennem eksempelvis tidsskrifter skal være gratis og tilgængeligt online for læsere.

8. Perspektivering

Undersøgelsens resultater kan give stof til eftertanke om, hvordan man kan imødekomme digitaliseringen og imødegå den vilkårlige spredning af beskyttede værker. Én tilgang kan være at overveje hvordan man vil forholde sig til, og videreudvikle, de omtalte tre nøglebegreber: Tilgængelighed, funktionalitet og udvalg. Streaming- og torrentsiderne har skabt en høj standard med hensyn til de tre nøglebegreber som det bliver svært for de enkelte lovlige udbydere at efterleve. Ud fra hvad denne undersøgelse viser, kan udbydere overveje at gøre følgende:

- At samle et relativt stort udvalg af filer der kan ses på tværs af landegrænser. Det gælder både for akademiske filer såvel som underholdningsfiler. Det Kongelige Biblioteks tidsskrifts- og magasindatabase bør fremhæves som en succes. Det er et eksempel på, at man uden betaling kan få adgang til udenlandske beskyttede værker og dermed digitalt forcere landegrænser.
- I det omfang udbydere kræver vederlag, bør man overveje om udbuddet er stort nok til at tiltrække brugere.
- En anden essentiel pointe er erkendelsen af at landegrænserne og tilgængeligheden henholdsvis sprænges og øges, uagtet lovgivningen og industriens forsøg på at modvirke tendensen. Som stud.jur. Anni sagde: "Så er løbet kørt!" En overvejende del af interviewpersonerne opfordrer brancherne til at finde alternative kreative muligheder for indtjening i stedet for at bruge kræfterne på de ulovlige tilegnelser på internettet. Som en del af dette perspektiv kan nævnes de såkaldte Creative Commons-licenser, hvor man som ophavsmand fraskriver sig nogle rettigheder, men samtidig begrænser en fuldstændig og vilkårlig udnyttelse.
- Mange studerende finder billeder på internettet, og kan ikke se rimeligheden i at de ikke må anvende dem. Man kan overveje om man skulle have en lignende ordning som med Det Kongelige Biblioteks tidsskriftsdatabase, blot med illustrationer. De akademiske miljøer kan yderligere overveje, at promovere internetplatforme hvor akademiske værker (inklusive billeder) ligger lovligt tilgængeligt. En anden mulighed kan være at indgå en aftale med Copy-Dan, så det er tilladt til akademisk brug at anvende illustrationer fundet på internettet.

8.1. Mens vi venter

Man fornemmer på interviewpersonerne og respondenterne af spørgeskemaerne, at de er "produkter" af en brydningstid. De har været med ved internettets fødsel og har været med til at påvirke det og se det vokse. Der er et skisma mellem at have lært at begå sig akademisk med en begrænset digitalisering til at være en del af udviklingen hen imod en mere udbredt digitalisering. De er opvokset med fysiske bøger og benytter sig overvejende af fotokopiering, men samtidig streamer og downloader de film og tv-serier - ulovligt - via internettet. Dette skisma vil med stor sandsynlighed blive mindsket inden for nogle år, i takt med den øgede digitalisering og de unges fortrolighed med samme.

Den nye generation af studerende der lige nu befinder sig på gymnasierne kender dårligt til papir og fysiske undervisningsmaterialer. Lærere og elever anvender internettet interaktivt og er innovative i forhold til at implementere IT i undervisningen. Eleverne på landets gymnasier har derfor sandsynligvis en anden tilgang til begrebet troværdighed i cyberspace, og til ophavsrettens forankring deri. Derfor kunne det være interessant at foretage en lignende undersøgelse blandt gymnasiernes lærere og elever.

En anden ting vi venter på, er udbredelsen af e-bøger. Kun nogle få af interviewpersonerne nævner e-bøger, og det må konstateres at dette "format" endnu ikke i udbredt grad er en integreret del af de forskellige undervisningsmiljøer.

Det er en sandsynlig forudsigelse, at når e-bøgerne bliver mere udbredte, vil de med stor sandsynlighed blive integreret i de akademiske arbejds- og undervisningsmiljøer. Såfremt bibliotekerne opdateres med e-bøger, vil det – ligeledes sandsynligvis - begrænse søgningen efter kapitler og hele bøger i andre digitaliserede fora. Dermed må det formodes at tilskyndelsen til at anvende selvbestaltede, digitaliserede akademiske værker mindskes.

9. Konklusion

Denne undersøgelse viser, at et overvejende flertal af respondenter og interviewpersoner downloader eller streamer underholdningsfiler på en måde der er strid med de ophavsretlige regler, dvs. ulovligt.

Bevæggrundene for denne adfærd er, at man oplever at man opnår en større grad af tilgængelighed, funktionalitet og udvalg ved at benytte sig af torrent- og streamingsider end ved at bruge gængse tv-kanaler og dertilhørende hjemmesider. Gode it-kundskaber har dog absolut en indvirkning på om man tilegner sig underholdningsfiler ulovligt.

Overordnet set er der en bred accept af at tilegne sig underholdningsfiler ulovligt, så længe man betaler for de små kunstneres værker. En norm der udspringer af forestillingen om en kapitalstærk film- og musikbranche og dertilhørende formuende stjerner, versus de "små" hårdtarbejdende, fattige kunstnere. Ingen kan definere en grænse mellem lille og stor kunstner hvilket erkendes som problematisk for argumentationen.

De unges bud til underholdningsbranchen er at de forskellige musik- og pladeselskaber sammen bør udbyde et større udvalg til en lavere pris, eventuelt gennem en fælles distribueringsportal og derigennem forøge udvalget. Set fra deres – dvs. de unges - synspunkt, er der på nuværende tidspunkt ikke nogle reelle alternativer til de ulovlige sider.

De ophavsretlige aspekter der er gældende for akademiske værker er på den anden side ikke truet på samme måde, som det er tilfældet med underholdningsfiler. Det skyldes åbenbart at der fra de studerendes side er et solidt krav om værkernes troværdighed. Udvekslingen af akademiske værker er således ikke påvirket i samme grad af digitaliseringen og internettet, som det er tilfældet med underholdningsfiler. Interviewpersonerne beretter om, at de engang imellem anvender forskellige digitale platforme til at tilegne sig akademiske værker, men de er også mistroiske i forhold til om værket er blevet ændret. Det er dog ikke et udtryk for en sympati over for ophavsmanden og dennes ophaveretlige rettigheder, men en frygt for at anvende et ændret værk.

Det fremgår tydeligt af interviewpersonernes udsagn, at de befinder sig i en brydningstid mellem vanetækning og de nye digitale muligheder. Den selvbestalte digitalisering af værker er ikke slået helt i gennem i de akademiske miljøer. Dog påpeger de fleste – ganske interessant - at de anvender billeder fundet i cyberspace i deres opgaver, men i strid med ophavsretten. Det er dog deres opfattelse, at en kilde-reference bør være tilstrækkelig.

Et særskilt problem er fremtrædende på de studier der kræver dyre softwareprogrammer. I en slags desperation over ikke at kunne arbejde fra egen computer med de relevante programmer, tilegner de studerende sig disse programmer ulovligt. Dog henviser de til en løsningsmodel – der bruges på flere, men åbenbart ikke på alle uddannelsessteder - hvor man gennem semesterabonnementer, udbudt af uddannelsesstedet, får adgang til de nødvendige softwareprogrammer.

En overvejende del af respondenter og interviewpersoner har en forståelse for ophavsrettens formål og ønsker den fortsat bevaret, men ud fra en pragmatisk tilgang ser de gerne nogle af dens aspekter opgivet for at imødekomme internettets grænseløse og mindre restriktive parallelsamfund.

10. Referencer

10.1. Litteratur

Ophavsret for begyndere, en bog til ikke-jurister af Morten Rosenmeier

10.2. Artikler

Human rights in Cyberspace af Cees Hamelink

Højesteret: Pirate Bay skal fortsat blokeres, 30. maj 2010.

<http://politiken.dk/tjek/digitalt/internet/article980660.ece>

Hver tredje ung tager piratkopier, Politiken, 13. april 2010.

<http://politiken.dk/tjek/digitalt/internet/article945810.ece>

Biblioteker lancerer musik-gavebod, Politiken, 10. juni 2010.

<http://politiken.dk/kultur/article992036.ece>

10.3. Hjemmesider

www.Antipiratgruppen.dk

www.Comon.dk

www.Forskningsnettet.dk

www.Piratpartiet.dk

www.Politiken.dk

11. Appendiks

11.1.1. Spørgeskema

Spørgeskemaet så ud som nedenfor. Som tidligere nævnt, er de mest relevante spørgsmål og svar udvalgt til analyse.

<p style="text-align: center;">Du skal sætte kryds i det eller de udsagn, du mener er rigtige.</p> <p style="text-align: center;">Du må godt sætte mere end et kryds.</p> <p style="text-align: center;">Angående sikring af din ANONYMITET ved besvarelse, se side 4.</p>				
Spørgsmål	A	B	C	D
1. Har du nogensinde været i en situation, hvor du har tænkt over/været i tvivl om regler for ophavsret?	Ja (brug gerne bagsiden af side 1 til at uddybe)	Ja, jeg har været i tvivl, men søgte ikke yderligere information	Nej	Ved ikke
2. Hvordan vil du beskrive din generelle adfærd på internettet?	Jeg forsøger altid at agere i overensstemmelse med loven og fravælger bevidst at benytte internettets muligheder for ulovlige downloads og lign	Jeg er loyldig med nogle få, sjældne undtagelser	En del af min færden på nettet er lovlig, men jeg har også bevidst valgt at benytte internettets muligheder for ulovlige downloads og lign	Jeg er ligeglad, hvorvidt jeg handler i overensstemmelse med ophavsretsloven
3. Foretager du dig ting på internettet, som du ved er ulovligt? (ulovlig fildeling, download m.m.)	Ja. (Hvilke? Brug gerne bagsiden af side 1 til at uddybe)	Nej, slet ikke	Det er jeg i tvivl om (brug gerne bagsiden af side 1 til at uddybe)	Ved ikke
4. Du har skrevet har en bog og vil gerne sikre, at du har ophavsret. Hvad skal du gøre?	Jeg skal søge og opnå godkendelse fra de relevante myndigheder	Jeg behøver ikke at foretage mig noget, da et er et originalt værk er beskyttet af ophavsretsloven	Jeg skal selv gøre opmærksom på min ophavsret ved at skrive © i kolofonen	Ved ikke
5. En studiegruppe på 3, der læser på universitetet, vil kopiere en fagbog og uddele kopierne i mellem sig. Er det lovligt?	Ja, men kun fordi de er en lille gruppe og har en tæt relation	Ja, man må altid kopiere bøger og uddele i så mange eksemplarer man ønsker	Nej, de må slet ikke kopiere bogen	Ved ikke
6. Forudsat, at gruppen godt må kopiere bogen, hvor skal denne kopiering finde sted?	Privat	På biblioteket	I en kopiforretning, fx Vester Kopi	Man må ikke kopiere bogen
7. Studiegruppen beslutter at kopiere bogen i flere eksemplarer og sælge den til hele holdet på 30 personer. Må de det?	Ja, de må kopiere til alle	Ja, så længe overskuddet er beskedent	De må ikke kopiere bogen	Ved ikke

8. Til power point præsentation på dit studie har du fundet et billede på internettet. Må du anvende det?	Ja, alt hvad der ligger på internettet er til fri afbenyttelse	Ja, det må jeg gerne, så længe det er i forbindelse med undervisning	Nej, det må jeg ikke uden at spørge rettighedshaveren	Ved ikke
9. Tror du, at man som underviser godt må lægge en artikel ud til sine studerende som led i e-læring?	Ja, hvis filen kun deles i et lukket internetgrupperum	Det må man kun, hvis rettighedshaveren har givet tilladelse, eller ens brug er dækket af Copydanaftaler	Nej, slet ikke	Ved ikke
10. På biblioteket har du fundet en dvd. Må du kopiere den til dig selv?	Ja, for det er kun til privat brug	Ja, og du må også tage kopier til venner og bekendte	Nej, du må ikke kopiere lånte eller lejede dvd'er	Ved ikke
11. Du har købt en dvd,. Må du kopiere den til privat brug?	Ja, men kun til personlig brug og inden for husstanden	Ja, og jeg må også dele ud til andre uden for husstanden, eftersom jeg ejer den originale dvd	Nej, jeg må slet ikke kopiere den	Ved ikke
12. Hvis du svare "ja" til spørgsmål 11: Hvor skal denne kopiering finde sted?	Privat	Offentlige steder - som biblioteket	Firmaer, der specialiserer sig i den slags	Ved ikke
13. Din ven kommer hjem fra Asien med en masse nye film, men de er ikke originaler. Må du kopiere dem?	Ja, men jeg må ikke viderekopiere mine kopier	Ja, og derefter ejer jeg mine kopier og må derfor kopiere til så mange jeg vil	Nej, man må ikke kopiere ulovlige kopier	Ved ikke
14. Du har lovligt købt og downloadet Kashmirs nye album og vil gerne dele filen med dine venner. Må du det?	Ja, eftersom jeg kun kopierer til nære venner	Ja, for jeg ejer nu mit eget eksemplar af albummet og kan gøre med det, hvad jeg vil	Nej, jeg må ikke dele filen med mine venner	Ved ikke
15. Du har lovligt anskaffet dig et softwareprogram. Må du kopiere det på en cd-rom?	Ja, jeg må godt tage en sikkerhedskopi	Ja, og jeg må godt dele ud til mine venner og bekendte	Nej, jeg må overhovedet ikke tage kopier af softwareprogrammer	Ved ikke
16. Må du på din hjemmeside eller facebookprofil linke til andre hjemmesiders forsider?	Ja, men kun til forsider (fx dr.dk) Deeplinking kræver som udgangspunkt tilladelse	Ja, hjemmesider på internettet er ikke beskyttet af ophavsretsloven	Nej, alle hjemmesider er beskyttede værker. Jeg skal derfor hente en tilladelse	Ved ikke
17. Er ophavsretten en god ting?	Ja	Nej	Sommetider	Ved ikke
18. Skal ophavsretten afskaffes?	Ja	Nej	Til dels (uddyb gerne, brug bagsiden af side 1)	Ved ikke

Efter besvarelse af skemaet bedes du give os følgende oplysninger:

Fødselsår:			
Køn: (sæt kryds)	Kvinde:		Mand:
Studie/uddannelse:			

Den fjerde side var gul og indeholdt et skema hvor respondenterne kunne udfylde deres kontaktoplysninger og derefter afribe siden og lægge den i en kasse. Derefter deltog de i konkurrencen om en Iphone, men forblev anonyme i forhold til besvarelserne af spørgeskemaet. Iphonen blev vundet af Henrik fra DTU.

11.1.2. Udregning af spørgeskemaet

Udregningen af spørgeskemaerne beror på en omfattende, manuel optælling der efterfølgende er indtastet i Excel regneark og SAS (Statistical Analysis System.) Excel og SAS har fungeret som en stor lommeregner. Første skridt var at gennemgå skemaerne og indtaste besvarelserne i Excel. Jonas Holst-Jensen fra AC har forestået de matematiske udregninger og udarbejdelsen af tabellerne.

Efter gennemlæsning blev der udvalgt 7 spørgsmål til bearbejdelse. Derefter blev svarene tastet ind i et excelark, som kan ses nedenfor. ID er numret på skemaet (1,2,3...). Q henviser til spørgsmålene i spørgeskemaet, Q2 er således spørgsmål 2 i skemaet. Som svar blev der indtastet 1,2,3 eller 4, svarende til de 4 svarmuligheder i skemaet. Kønnen blev indtastet som 1 for mand og 2 for kvinde.

Derefter blev svarene talt op og udregnet.

ID	Q2	Q4	Q8	Q9	Q16	Q17	Q18	Køn	Fødselsår
1	1	4	3	2	2	4	3	2	1980
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									

11.2. Interviewguide

Denne guide blev udarbejdet på baggrund af research og prøveinterview med personer. Disse "forsøgs-koniner" deltog ikke i de endelige interview.

Nedenstående interviewguide skal læses således: Den sorte fede skrift indikerer spørgsmålet, som det tilnærmelsesvist blev læst op. Rød skrift indikerer interviewerens noter til sig selv, men kan også læses som de bagvedliggende årsager til spørgsmålet. De steder, hvor der med rødt står *mulig kondensering* er et analytisk redskab til interviewerens. Det er et forsøg på at forudse nogle meninger.

Guiden begynder her:

Introduktion og velkomst

Præsentation af følgende emner:

- Jakob Thommesen, juniorkonsulent og interviewer
- UBVA
- AC

Præsentation af projektet *unge akademikere og ophavsretten i den digitale tidsalder*. Interviewene skal bidrage med en viden om jer unge akademikere og jeres adfærd og holdninger til brugen af internettet.

I skal gøres opmærksom på følgende:

- I er garanteret anonymitet. Det er kun interviewerens der er bekendt med jeres kontaktoplysninger, og hvis I ønsker det, kan jeres navne ændres i rapporten.
- Interviewet filmes eller optages på en diktafon og vil efterfølgende blive transskriberet.
- I må endelig tage forplejning.

Har I nogen spørgsmål på nuværende tidspunkt? I må gerne spørge undervejs i interviewet.

Termer

De anvendte termer er ment i en bred forstand, og hvis I er i tvivl om definitioner, må I gerne spørge.

Ordet "værk" hentyder til det, man har produceret, f.eks. en opgave, artikel, maleri, bog, musiknummer, film osv.

Med ordet "tilegne" mener jeg streaming, download, kopiering. Den måde hvorpå I har fået værket i jeres besiddelse.

Fildeling hentyder til, at man deler sine erhvervede emner (musik, dvd'er, bøger m.m.) med andre ord på digitale platforme på internettet eller i fildelingsmapper på sin computer.

Interview

Spørgsmål: *Overvejer I nogensinde om det I foretager jer på nettet er lovligt eller ulovligt?*

Emne: Viden

Spørgsmål: *Hvad er ophavsret for noget?*

Spørgsmål: *Har I nogensinde været i en situation hvor ophavsret indgik som et element? Beskriv gerne situationen.*

Emne: Underholdning

Under dette emne er det vigtigt, at følgende aspekter bliver berørt, og at der bliver givet nogle kvalificerede svar:

I hvor høj grad anvendes internettet til at tilegne sig underholdningsfiler på?

Hvor stor er hyppigheden af anvendelsen af internettet?

I hvor høj grad går de unge op i, om deres adfærd på internettet er lovlig eller ulovlig?

Hvad er deres holdninger til deres adfærd?

Hvad er deres holdninger til lovgivningen?

Spørgsmål: *Anvender I internettet til at downloade musik, film og tv-serier?*

Spørgsmål: *Henter I emnerne fra hjemmesider, I ved er lovlige, og at emnerne derfor også ligger der lovligt? Uanset om de svarer ja eller nej, er det efterfølgende spørgsmål hvorfor?*

Spørgsmål: *Henter I disse emner fra hjemmesider I godt ved er ulovlige? Hvorfor?*

Spørgsmål: *Til jer der har svaret, at I benytter internettet til at tilegne jer underholdningsfiler, hvor ofte vil I mene, at I benytter de lovlige hjemmesider, og hvor ofte vil I mene, at I benytter de ulovlige hjemmesider?*

Spørgsmål: *Har I selv delt filer med andre gennem databaser eller mapper på jeres computer?*

Spørgsmål: *Har I fildelt med venner og bekendte?*

Spørgsmål: *Synes I, at I krænker nogen/begår ulovligheder ved disse handlinger?*

Underspørgsmål: *Hvad med de ideelle rettigheder som man også har? Uddyb.*

Spørgsmål: *Kender I til fænomenet "internetpirater". Hvordan vil I karakterisere sådan én? Hvor langt væk ligger I fra en sådan internetpirat, og hvad adskiller jer og ham?*

Spørgsmål: *Overordnet set, synes I at det skal vedblive at være ulovligt at tilegne film, tv-serier og musik fra torrent- og streamingsider samt at fildele?*

Emne: Ophavsret i de akademiske miljøer

I denne del af interviewet er det formålet at få klarlagt i hvor høj grad internettet anvendes i de unges akademiske arbejde. Hvordan anvendes internettet? Udveksles der akademiske værker mellem de studerende og hvordan?

Introduktion til anden del af interviewet:

Vi har nu talt om jeres adfærd angående underholdningsfiler. Nu skal vi tale om jeres erfaringer med brugen af internettet i jeres akademiske arbejde.

Spørgsmål: *Er I i tvivl om, hvad man må og ikke må med akademiske værker?*

Spørgsmål: *Hvordan anvender I internettet i jeres akademiske arbejde?*

Spørgsmål: *Når I skriver opgaver på universitetet, er der så elementer I henter fra internettet f.eks. billeder, en graf eller en tabel?*

Her vil vi godt vide, hvor stor en rolle internettet spiller i deres dagligdag (som opgaveskrivning er)

Spørgsmål: *Har I nogensinde ulovligt tilegnet jer en bog, kompendium, software eller andet studie- eller arbejdsrelevant materiale på ulovlig vis?*

Spørgsmål: *I hvor høj grad indgår det at digitalisere værker, kopiere bøger, software og kompendier på dit studium?*

Underspørgsmål: *Hvad er årsagen til denne adfærd?*

Spørgsmål: *Kunne I forestille jer at bidrage til en faglig relevant hjemmeside, hvor man lægger akademiske værker ud, dog UDEN at tilladelse fra rettighedshaveren?*

Spørgsmål: Synes I at I begår en ulovlighed ved fx at digitalisere fysiske værker og gøre dem tilgængelige på internettet?

Spørgsmål: Har I nogensinde bevidst fravalgt at anskaffe jer akademiske værker på ulovlig vis og hvorfor?

Emne: Jeres egne akademiske produktioner

I har ophavsretten til jeres opgaver og eventuelle artikler I har skrevet. I må bestemme, hvad der skal ske med dem og hvem der må udnytte dem og til hvad.

Med dette fokus vil vi godt vide, om I har en bevidsthed om Jeres egen ophavsret.

Spørgsmål: Har I på noget tidspunkt overvejet at udnytte denne ophavsret?

Spørgsmål: Kunne I forestille jer fremover at producere værker som en del af jeres arbejde?

Spørgsmål: Har I i den forbindelse tænkt over, hvordan I kan udnytte jeres ophavsret?

Spørgsmål: I hvilke situationer kan I forestille jer, at nogen krænker jeres værk? (krænker, skal forstås juridisk og ikke emotionelt)

Spørgsmål: Mener I at det er vigtigt at opretholde ophavsretten til akademiske værker? Hvorfor ja eller hvorfor nej?

Emne: Ophavsretten i fremtiden

Spørgsmål: Det er den samme ophavsretslov, der er gældende for akademiske værker såvel som for underholdningsværker. Er ophavsretten lige vigtig at bevare for akademiske værker såvel som underholdningsværker?

Spørgsmål: Hvad er jeres bud på ophavsretten i fremtiden inden for den akademiske verden?

Spørgsmål: Hvad er jeres bud på fremtiden inden for underholdningsbranchen?

11.3. Research

I researcharbejdet indgik læsning af relevant litteratur og søgning efter artikler samt et interview med Erik fra Piratpartiet. Her følger interviewet med Erik (navnet er ændret).

10.3.1. Interview fredag d. 5. marts 2010 med internetpirat Erik

Erik er medlem af Piratpartiet og vil nærmere uddybe partiets politiske holdninger samt give sine egne holdninger og bud på fremtiden til kende. Interviewet var en del af researcharbejdet til projektet og tilvejebragte information, men der refereres ikke til interviewet i den endelige rapport.

Intervieweren: *Du kan selv vælge hvor du vil begynde.*

Erik: *Jeg er politisk aktiv i Piratpartiet, og på nuværende tidspunkt er jeg næstformand på landsplan og*

formand i København. Piratpartiet har nogle forskellige hovedformål med vores kampagner og parti, men dybest set er vores overordnede fokus på borgerrettigheder. Derfor blander vi os debatten omkring videns- og kulturdeling af filer og overvågning. I den seneste tid har vi oplevet, at borgerrettighederne er blevet klemte.

Intervieweren: *Kan du nævne et eksempel?*

Erik: *Fx var der en sag i går (4.3.2010) hvor underholdningsindustrien vandt en sag over et lille softwarefirma. Firmaet havde lavet et program der kunne tage en sikkerheds-backup af en dvd man havde købt, så foretog dette softwareprogram en automatisk back up. Hvis man hellere ville se dvd'en på sin harddisk kunne den også lægges ind dér.*

Dommen fastslog, at det er ulovligt for den enkelte forbruger at lave en back up af sine egne lovligt købte værker. Det virker for mig ret absurd og det virker som om man træder borgerne lidt over tærerne i forhold til hvad de har af rettigheder, i forhold til deres egen ejendomsret.

Og så er der Camilla Broe-sagen, hvor folk bliver hevet ud af landet, så der er mange sager Piratpartiet har holdninger til. Men det er klart, at vi er mest kendt for vores holdning til fil-delning.

Intervieweren: *Jeres agenda er altså bredere end hvad medierne fokuserer på?*

Erik: *Vi er bredere end som så, men det er også fordi vi opererer i forskellige lande. Partiet i Tyskland har et meget stærkt fokus på overvågning pga. af hele deres DDR-tid, så det er noget tyskerne går meget op i. I Sverige handler det meget om fil-delning og i Danmark har vi ikke sat os på noget hovedformål endnu, men vi har generelt mange af de samme holdninger som piratpartier i andre lande har.*

Men det er klart, at fildeling er noget af det vi bliver spurgt mest til. Det er dér, hvor vi virkelig er anderledes end andre partier. En af vores ophavsretmæssige ideer er at vi på lang sigt gerne vil af med ophavsretten. Det er selvfølgelig et meget groft udsagn. Men vi vil stille og roligt nuancere vores målsætninger, da vi ikke er sikre på, hvad vi selv mener endnu. Fordi der er mange der siger "hvad så?", "hvad er så løsningen?" Det ved vi ikke helt endnu, men der skal i hvert fald ske noget. Og én af grundene til at der skal ske noget, er at vi i dag siger at det er ulovlig at stjæle - som nogen kalder det - musik fra nettet, kopiere musik fra nettet. Hvis vi gerne vil komme det til livs, er myndighederne nødt til at overvåge folk. Hvordan skulle man ellers vide, om en person downloader en musikfil fra en anden person? Overvågningen foregår over e-mail og hvis man skulle komme det til livs, er man nødt til at læse folks e-mails. Det er den eneste måde man kan dokumentere at et værk er blevet fil-delt. Men hvad så når en journalist snakker med en kilde til en meget hemmelig sag, så er den også nødt til at blive overvåget, og så ryger pressesikkerheden og ytringsfriheden.

Intervieweren: *Synes du, at der er spæde spadestik til denne overvågning af e-mail?*

Erik: *Det er desværre allerede indført. I Sverige har man fået indført en FRA-lovgivning²³ som betyder, at regeringen overvåger al trafik ind og ud af Sverige. Det har så yderligere den ret absurde konsekvens, at det meste af Danmarks internettrafik går igennem Sverige, så vi bliver overvåget lige nu ud fra svensk lovgivning, som vi ikke engang har sagt ja til selv. Der er i forvejen andre grupper fx Antipiratgruppen der har været ret langt ude og nærmest selv brudt loven for at få fat i deres modstandere som er musikpiraterne. Det er overvågningen Piraterne er modstandere af.*

---

²³ Forsvarets Radioanstalt, Sverige.

Intervieweren: *Hvis jeg må vende tilbage til det med ophavsret. Lad os sige at den er ophævet nu, hvordan vil landskabet se ud?*

Erik: *Jeg tror ikke, at man kan fjerne ophavsret uden videre, uden at komme med et reelt alternativ.*

Intervieweren: *Hvad kunne det alternativ være?*

Erik: *Hvis man snakker med piraterne hvilket mange har gjort, viser det sig at rigtig mange godt kunne tænke sig en ordning der svarer til licensordningen, hvor man betaler et månedligt gebyr, måske 300 kr., det er et realistisk beløb, for de penge kan man så hente al den musik du vil. Som det er nu, koster en cd 150 kr., og af de 150 går i hvert fald 100 kr. til pladeselskabet, marketing osv. Jeg tror at der er mange musikpirater som er ret trætte af det nuværende system, hvor man skal købe en cd. Man må ikke kopiere sin egen cd når man nu har købt den. På internettet er de formater man kan købe musikken i dårlige og af en ringe kvalitet. Så mange musikentusiaster kunne godt tænke sig en model hvor de kunne købe den musik de godt kunne tænke sig, og de kunne godt tænke sig at høre musikken inden de køber den. Pladeselskaberne argumenterer med at hvis man ikke betaler penge, bliver der ikke lavet musik. Men det er jo også en halv sandhed, for hvis der ikke bliver købt musik, så gider pladeselskaberne ikke. Det er selvfølgelig en utopisk idé at pladeselskaberne bare gik væk. Problemet er at piraterne er ved at blive lidt sure, for hvor meget man end forsøger at følge loven, så får man bare dårligere kvalitet ud af det. Et eksempel er en dvd-film. Hvis du køber en dvd-film i USA så skal du se de første 20 med trailers, reklamer du ikke kan spole over, ti forskellige billeder hvor der står at du ikke må piratkopiere denne film og jeg ved ikke hvad. Og så kan du se filmen til sidst efter du har været igennem to menuer. Hvis du piratkopierer den fra nettet, kan du hente den ned i HD-kvalitet, tryk på start og så kører den.*

Intervieweren: *Er der en kvalitetsforringelse af eks. udbuddet af dvd'er?*

Ja, og jeg synes at kvalitetsforringelsen er et vigtigt argument for at skabe et lovligt alternativ til den ulovlige fil-delning. Når man downloadede en sang fra Itunes, må du ikke kunne sende den til dine venner, derfor har industrien indført en DRM, som er en beskyttelse på musikfilerne så du ikke kan kopiere dem til dine venner. Så nu går de faktisk uden om Itunes. Nu får de faktisk meget bedre musik på andre hjemmesider. Jeg tror man bliver nødt til at se i øjnene, at man ikke kan komme med et halvhjertet tilbud fra udbydernes side, der er brug for et reelt perfekt tilbud før de nuværende lovbrydere springer fra.

Intervieweren: *Vil teknologien ikke hele tiden være på forkant og loven og de etablerede løsninger dermed halse bagefter?*

Erik: *Det er rigtigt nok, at lovgivningen er bagefter. En anden ting der også er bagud, er de store pladeselskaber. Hvis man går ud på nettet, kan man sagtens finde mange mindre udgivere af musik, som overholder alle de her krav som piraterne har til en musikbutik. Problemet er bare at de ikke har kontrakt med de store kunstnere. Der er selvfølgelig stadig store kunstnere der ikke ved hvordan de skal forholde sig til det her. Hvis de ikke står med et pladeselskab, så får de ikke noget løn, og så er det jo også klart, at det er hårdt at gå fra pladeselskabet, men der findes nogle kunstnere såsom Radiohead som har indset, at der er et problem her og forladt deres pladeselskab.*

Intervieweren: *SF har stillet forslag om, at kunstnere skulle kompenseres for deres manglende indtægter ligesom forfatterne bliver med bibliotekspenge. Indkrævningen skulle være gennem skatten. Kunne det være en mulighed for at I kunne tilslutte jer?*

Erik: *I begyndelsen vil en masse mennesker råbe, at de skal betale for piraternes tyverier, så det er klart at det vil være et hårdt bump at komme over, hvis man valgte at indføre den model. Man kunne også vælge en anden vej. Hvis man kigger på undersøgelser i dag, viser det sig at musikpirater er dem som bruger flest penge på musik. Hvis man ser på en gennemsnitlig bruger og en pirat, så bruger den gennemsnitlige pirat dobbelt så mange penge på musik om måneden som en ikke-pirat?*

Intervieweren: *Er det good-will-penge?*

Erik: *Præcis, jeg betalte selv 100 kr. for et album her i sidste uge. Albummet var helt gratis og lå på nettet. Jeg syntes det var et godt album og ville godt støtte kunstneren. Det var en britisk pianist, en lille fisk i et meget stort musikhav. Der er en hjemmeside hvor disse albummer ligger og der kan man høre og hente dem.*

Intervieweren: *Hvis nu vi siger at good-will-princippet er fremtiden, tror du at der kommer en grænse for hvornår folk stopper med at donere penge til fx store navne som U2?*

Erik: *Det afhænger af ens menneskesyn. Ttror man på det gode i mennesket? En sjov pointe er, at der findes rigtig mange unge mennesker i alderen 15-18 år som har en musiksamling på deres computer til en værdi af ca. 100.000 kr. Hvis de ikke havde downloadet denne musik her, så havde de aldrig haft 100.000 til at købe denne musik for. Så man kan altså ikke sidestille en kroners ulovligt downloadet musik med en kroners mistet indtjening. Og det tror jeg er en vigtig pointe.*

En anden ting er at man har en industri hvor man køber et værk, hvad hvis man ikke kan lide det? Man køber heller ikke en bil uden at prøvekøre den eller en sofa uden at sidde i den. Det er jo en hel unaturlig industri.

Intervieweren: *Kunne det være en mulighed, at man bibeholdte det system man har nu, men sænkede priserne?*

Erik: *En lille kunstner i dag får kun fem til ti kroner pr. cd. Sænkede man cd-prisen til det halve, ville man også sænke kunstneres indtjening. Jeg synes, at det ville være mere retfærdigt at skære halvdelen af pladeselskabets indtjening og dermed lade kunstnerne tjene mere. Derudover kan man sige, kan det være rigtig at musikere skal lave musik for pengenes skyld. Hvis det alt sammen handler om penge, kan det godt blive lidt sørgeligt.*

Intervieweren: *Nu har vi talt meget det økonomiske aspekt i ophavsretten, og du har fremlagt nogle alternative indtjeningsformer såsom good-will-princippet. Men hvad med det ideelle aspekt i ophavsretten om at man ejer, det man har lavet.*

Erik: *Det er ret interessant. Alt hvad jeg har lavet i gymnasiet og på universitetet har jeg udgivet. Udgivelserne er sket under en åben licens, dvs. at alle kan få lov at tage det, alle kan få lov at læse det og alle kan få lov til at videredistribuere det. Hvis man videregiver mine værker, skal man skrive, at det er mine værker. Så jeg har valgt nogle licenser til mine opgaver og mine andre kreative ting som betyder, at folk kan bruge lige så tosset de vil.*

Intervieweren: *Er det under Creative Commons?*

Erik: *Ja, og under andre licensformer der ligner CC. Mange forskere er også glade for at kunne vidensdele ellers ville forskningen gå fuldstændig i stå, hvis man ikke kunne læse de andres tilgange til emnerne og andres nye fund.*

Intervieweren: *Ville en total ophævelse af ophavsretten ikke føre til, at andre kunne tjene penge på andres værker?*

Erik: *Jo, man kan jo sige Piratpartiet og jeg har ikke nogen holdning til at folk ikke må eje noget. Mit mål er at jeg kan få lov til at få al den viden verden har skabt, og det er en frugtbar tanke at al viden er fælles. Så ideen er ikke lavet for at vi mennesker ikke må eje noget. Det må vi godt, men hvis jeg må læse din rapport må du læse min og så er jeg glad. Det er måske et utopisk samfund hvor alle kunne dele med alle uden at nogen brød loven. Der er jo blevet holdt retssager hvor frie licenser er blevet beskyttet i retten og har vundet sager, så lidt på vej er vi.*

Intervieweren: *Kan værker blive misbrugt i denne utopiske verden?*

Erik: *Det afhænger af hvad der står i min licens. Jeg må leve med at mine "modstandere" også anvender mine værker.*

Intervieweren: *Er du slet ikke bange for, at der ikke er penge til forskning eller nye kunstnere?*

Erik: *Et eksempel jeg vil trække frem, er en stor medicinalvirksomhed, der har udviklet et medikament der kan bruges til at helbrede mennesker. Så er det udgivet under en fri licens, så alle kan lave det her medikament. Det er her man kan bruge Creative Commons, hvor man forhindrer, at de bliver brugt i kommerciel sammenhæng. En fattig by i Afrika kan bruge denne her medicin og bruge det til at helbrede mennesker, men et vilkårligt firma kan ikke tjene penge på det.*

Intervieweren: *Kan man ikke agere således inden for den nuværende lovgivning?*

Erik: *Det kan man godt. Jeg kunne godt tænke mig, at det var lovpligtigt, at alle skulle have adgang til de resultater forskningen fremkommer med. Det skulle være op til folk selv om andre måtte tjene penge på det. Det ville skabe denne mulighed for at tjene penge på noget alligevel.*

Intervieweren: *Er der nogle problemstillinger du forudser?*

Erik: *Jeg kan ikke komme på nogle på stående fod, men det er klart der vil komme nogle problemer som vi ikke har løsningen på lige nu.*

Intervieweren: *Hvis du skulle lave punktplan, hvordan skulle den så se ud?*

Erik: *Vi vil godt reducere ophavsretten til musikværker til 5 år efter udgivelsen. Som det er nu, ophører den 70 år efter den sidst medvirkende kunstners død. Således ville musikere kunne bruge hinandens værker i langt højere grad end tilfældet er nu. Det er mange års forskel, men alligevel ikke "tag det I vil". Vi skal i hvert fald modvirke at regeringen sætter den op til 100 år som nogen taler om. Vi vil også gerne have indført en tilvæning til open-access-princippet, altså fri adgang til akademiske værker og åbne licenser. Folk er lidt bange for det pga. deres egne økonomiske interesser. Men det kritiske skridt ville være at lave et reelt alternativ til de ting der er i dag. Det vil være at lave en musikbutik hvor folk*

kunne købe musik for 300 kr. om måneden, som vi godt kunne tænke os det selv. På langt sigt så vi gerne en reform af ophavsretslovgivningen.

Intervieweren: *Jeg har ikke flere spørgsmål, har du nogen tilføjelser?*

Erik: *Nej.*

Intervieweren: *Tak fordi du kom.*

UDVALGET TIL BESKYTTELSE AF VIDENSKABELIGT ARBEJDE
ER ET UDVALG UNDER AC - HOVEDORGANISATIONEN FOR AKADEMIKERE I DANMARK.
UDVALGET VARETAGER AKADEMIKERNES FAGLIGE, JURIDISKE SAMT POLITISKE INTERESSER
M.H.T OPHAVSRET OG PATENTRET.